

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 oktober 2016

WETSONTWERP

**houdende instemming met het Protocol,
gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot
wijziging van de Overeenkomst tussen de
regering van het Koninkrijk België en de
regering van Canada tot het vermijden van
dubbele belasting en tot het voorkomen van
het ontgaan van belasting inzake belastingen
naar het inkomen en naar het vermogen,
gedaan te Ottawa op 23 mei 2002**

Blz.

INHOUD

Samenvatting	3
Memorie van toelichting	4
Voorontwerp	17
Advies van de Raad van State	18
Wetsontwerp	28
Protocol	31

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 octobre 2016

PROJET DE LOI

**portant assentiment au Protocole,
fait à Bruxelles le 1er avril 2014,
amendant la Convention entre le
gouvernement du Royaume de Belgique et le
gouvernement du Canada en vue d'éviter
les doubles impositions et de prévenir
l'évasion fiscale en matière d'impôts
sur le revenu et sur la fortune,
faite à Ottawa le 23 mai 2002**

Pages

SOMMAIRE

Résumé	3
Exposé des motifs	4
Avant-projet	17
Avis du Conseil d'État	18
Projet de loi	28
Protocole	34

De regering heeft dit wetsontwerp op 18 oktober 2016 ingediend.

Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 18 octobre 2016.

De “goedkeuring tot drukken” werd op 25 oktober 2016 door de Kamer ontvangen.

Le “bon à tirer” a été reçu à la Chambre le 25 octobre 2016.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Onafh./Indép.	:	Onafhankelijk / Indépendant

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
 QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
 CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
 CRABV: Beknopt Verslag
 CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)

PLEN: Plenum
 COM: Commissievergadering
 MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
 QRVA: Questions et Réponses écrites
 CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
 CRABV: Compte Rendu Analytique
 CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
 PLEN: Séance plénière
 COM: Réunion de commission
 MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.dekamer.be
 e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.lachambre.be
 courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

SAMENVATTING

Het ontwerp van instemmingswet heeft tot doel de bekrachtiging mogelijk te maken van het Protocol tot wijziging van de Overeenkomst tussen België en Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002.

Dit Protocol wijzigt artikel 26 van de Overeenkomst, dat betrekking heeft op de uitwisseling van inlichtingen inzake fiscale aangelegenheden. Het aldus gewijzigde artikel 26 laat uitdrukkelijk toe om bankgegevens uit te wisselen. De uitwisseling van inlichtingen met Canada wordt hierdoor aangepast aan de laatste versie van de overeenkomstige bepaling van het OESO-model van belastingverdrag. Dergelijke aanpassing kadert in een wereldwijd proces ter versterking van de internationale samenwerking in belastingzaken.

De belangrijkste kenmerken van artikel 26, zoals gewijzigd door het Protocol, zijn de volgende:

- de uitgewisselde inlichtingen zijn de inlichtingen die naar verwachting relevant zullen zijn voor de toepassing van de bepalingen van de Overeenkomst en van de interne wetgeving inzake de door artikel 26 beoogde belastingen;*
- de beoogde Belgische belastingen zijn alle belastingen, directe of indirecte, die door en ten behoeve van de federale regering worden geheven;*
- de Staat die om inlichtingen wordt gevraagd, moet die inlichtingen inwinnen, zelfs indien ze enkel van nut zijn voor de andere Staat;*
- de uitwisseling van inlichtingen wordt uitdrukkelijk uitgebreid tot inlichtingen die in het bezit zijn van banken; derhalve zal de Belgische belastingadministratie inlichtingen kunnen verkrijgen die in het bezit zijn van in Canada gevestigde bankinstellingen om een belastingplichtige aan de Belgische belasting te onderwerpen.*

RÉSUMÉ

Le projet de loi d' assentiment a pour objet de permettre la ratification du Protocole amendant la Convention entre la Belgique et le Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune faite à Ottawa le 23 mai 2002.

Ce Protocole modifie l'article 26 de la Convention, relatif à l'échange de renseignements en matière fiscale. L'article 26 ainsi modifié permet expressément l'échange de renseignements bancaires. L'échange de renseignements avec le Canada est ainsi aligné sur la dernière version de la disposition correspondante du Modèle de convention fiscale de l'OCDE. Un tel alignement s'inscrit dans un processus de consolidation de la coopération internationale en matière fiscale qui a été entrepris au niveau mondial.

Les principales caractéristiques de l'article 26, tel que modifié par le Protocole, sont les suivantes:

- les renseignements échangés sont les renseignements vraisemblablement pertinents pour l'application des dispositions de la Convention et de la législation interne relative aux impôts visés par l'article 26;*
- les impôts belges visés sont tous les impôts, directs ou indirects, perçus par le et pour le compte du gouvernement fédéral;*
- l'État auquel des renseignements sont demandés doit collecter ces renseignements même s'ils ne sont utiles qu'à l'autre État;*
- l'échange de renseignements est expressément étendu aux informations détenues par les banques; l'administration fiscale belge pourra par conséquent obtenir des renseignements détenus par des établissements bancaires situés au Canada en vue d'assujettir un contribuable à l'impôt belge.*

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De regering onderwerpt heden aan uw instemming het Protocol, gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot wijziging van de Overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002 (hierna “het Protocol” genoemd).

Overeenkomstig de principebeslissing die op 26 mei 2016 werd genomen door de werkgroep “gemengde verdragen” (een beslissing die zoals gebruikelijk moet worden goedgekeurd door de Interministeriële Conferentie “Buitenlands beleid”) gaat het om een verdrag met een gemengd karakter.

A. Algemene context waarin het Protocol moet worden gezien

De Overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting, die op 23 mei 2002 met Canada werd ondertekend (hierna “de Overeenkomst van 2002” genoemd), werd op verzoek van de Belgische regering herzien.

Dat verzoek volgde op de beslissing die de regering in 2009 heeft genomen om de werkingssfeer van de internationale administratieve bijstand uit te breiden tot de bankgegevens en maakt deel uit van een wereldwijd proces ter versterking van de internationale samenwerking in belastingzaken.

1. *Aanvangspunt: de strijd tegen de “belastingparadijzen” en de schadelijke belastingpraktijken.*

Het aanvangspunt van dit proces ligt in 1996, wanneer de lidstaten van de OESO vastgesteld hebben dat het nodig was om toezicht te houden op de fiscale gevolgen van de geleidelijke liberalisering van de internationale handel en investeringen. De voortschrijdende mobiliteit van kapitalen mag dan al een onbetwistbare rol gespeeld hebben in de economische groei, ze heeft ook de belastingstelsels van de verschillende Staten tegen elkaar uitgespeeld.

Die concurrentie heeft geleid tot een opbod bij het invoeren van stimuleringsmaatregelen en tot de bloei van belastingparadijzen. Op het vlak van investeringsbeslissingen heeft die toestand een verstoring van het

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le gouvernement soumet aujourd’hui à votre assentiment le Protocole, fait à Bruxelles le 1er avril 2014 (ci-après “le Protocole”), modifiant la Convention entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d’éviter les doubles impositions et de prévenir l’évasion fiscale en matière d’impôts sur le revenu et sur la fortune faite à Ottawa le 23 mai 2002.

Conformément à la décision de principe prise le 26 mai 2016 par le groupe de travail “traités mixtes” (décision qui, comme il est de règle, doit être approuvée par la Conférence Interministérielle “Politique étrangère”), il s’agit d’un traité à caractère mixte.

A. Contexte général dans lequel s’inscrit le Protocole

La Convention préventive de la double imposition signée le 23 mai 2002 avec le Canada (ci-après “la Convention de 2002”) a été revue à la demande du gouvernement belge.

Cette demande faisait suite à la décision prise en 2009 par le gouvernement d’étendre le champ d’application de l’assistance administrative internationale aux renseignements bancaires et s’inscrit dans un processus mondial de renforcement de la coopération internationale en matière fiscale.

1. *Point de départ: la lutte contre les “paradis fiscaux” et les pratiques fiscales dommageables*

Le point de départ de ce processus se situe en 1996, lorsque les pays membres de l’OCDE ont constaté qu’il était nécessaire de contrôler les conséquences fiscales de la libéralisation progressive des échanges et des investissements internationaux. En effet, si le développement de la mobilité des capitaux a été un incontestable facteur de croissance économique, il a également mis en concurrence les systèmes fiscaux des différents États. Cette concurrence a conduit à une surenchère dans l’adoption d’incitants et à l’essor des paradis fiscaux.

Cette situation a engendré des distorsions au niveau des décisions d’investissement qui sont préjudiciables, d’une manière générale, aux budgets de la plupart des pays. L’OCDE a, dès lors, été chargée par ses pays

evenwicht teweeggebracht, die in het algemeen schadelijk is voor de begroting van de meeste landen. De OESO werd er door zijn lidstaten dan ook mee belast om maatregelen uit te werken om die verstoring tegen te gaan.

Op grond van dat mandaat heeft de OESO in 1998 een rapport voorgelegd waarin de criteria worden vastgelegd die kenmerkend zijn voor “belastingparadijzen” en schadelijke belastingpraktijken. Dat rapport bevatte aanbevelingen tot het invoeren van een reeks unilaterale, bilaterale of multilaterale maatregelen om die stelsels en die praktijken op gecoördineerde wijze te bestrijden. Bij die maatregelen hoorden met name ook het opheffen van de bepalingen die de toegang van de belastingautoriteiten tot bankgegevens beperkten en een intensievere en doeltreffender aanwending van de procedures voor internationale administratieve bijstand.

De eerste concrete resultaten van de werkzaamheden van de OESO hadden betrekking op de lidstaten van de OESO. In 2000 heeft het Comité voor fiscale zaken van de OESO¹ immers verklaard dat alle OESO-lidstaten aan hun belastingadministraties toegang tot bankgegevens zouden moeten verlenen met het oog op de uitwisseling daarvan met hun verdragspartners. De lidstaten kregen ook nog andere aanbevelingen, meer bepaald het verbod op anonieme bankrekeningen of de verplichting om inlichtingen uit te wisselen in die gevallen waarin de aangezochte Staat de gevraagde inlichtingen niet nodig heeft voor de toepassing van zijn eigen belastingwetgeving. De initiatieven die door de lidstaten (en door de Staten die het statuut van waarnemende Staat hebben) werden genomen, werden onderworpen aan een gedetailleerd onderzoek waarover twee rapporten werden gepubliceerd, het ene in 2003 en het andere in 2007.

2. Start van het proces in de landen die geen lid zijn van de OESO en focus op de uitwisseling van inlichtingen inzake fiscale aangelegenheden.

In 2000 mochten vertegenwoordigers van landen die geen OESO-lidstaat waren deelnemen aan de werkzaamheden die binnen de OESO werden verricht. Momenteel nemen er meer dan 100 landen deel aan die werkzaamheden, die vooral gericht zijn op de uitwisseling van inlichtingen. Die werkzaamheden worden verricht binnen het Mondiaal Forum inzake transparantie en uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot belastingaangelegenheden (oorspronkelijk Mondiaal Forum inzake fiscaliteit genoemd). In 2002 heeft dit Forum

¹ Het Comité voor fiscale zaken van de OESO is een werkgroep die is samengesteld uit hoge ambtenaren van de belastingadministraties van de 34 lidstaten (huidig aantal leden).

membres de mettre au point des mesures pour lutter contre ces distorsions.

Sur la base de ce mandat, l'OCDE a présenté en 1998 un rapport fixant les critères qui caractérisent les “paradis fiscaux” et les pratiques fiscales dommageables. Ce rapport recommandait l'adoption d'une série de mesures de nature unilatérale, bilatérale ou multilatérale afin de lutter, de façon coordonnée, contre ces régimes et ces pratiques. Au nombre de ces mesures figuraient notamment la levée des dispositions limitant l'accès des autorités fiscales aux informations détenues par les banques ainsi que l'usage plus intensif et plus efficace des procédures d'assistance administrative internationale.

Les premiers résultats concrets des travaux de l'OCDE concernaient les pays membres de l'OCDE. En 2000, le Comité des Affaires Fiscales de l'OCDE¹ a, en effet, déclaré que tous les pays membres de l'OCDE devraient autoriser leurs administrations fiscales à accéder aux renseignements bancaires en vue d'échanger ceux-ci avec leurs partenaires conventionnels. D'autres recommandations ont également été faites aux pays membres, notamment l'interdiction des comptes bancaires anonymes ou l'obligation d'échanger des renseignements dans les cas où l'État requis n'a pas besoin des renseignements demandés pour l'application de sa propre législation fiscale. Les initiatives prises par les États membres (et par ceux ayant le statut d'observateurs) ont fait l'objet d'un examen détaillé dans deux rapports, l'un publié en 2003 et l'autre en 2007.

2. Ouverture du processus aux pays non membres de l'OCDE et focalisation sur l'échange de renseignements en matière fiscale

En 2000, les travaux menés au sein de l'OCDE se sont ouverts aux représentants de pays non membres de l'OCDE. Actuellement, plus de 100 pays participent à ces travaux, lesquels sont concentrés sur l'échange de renseignements. Ces travaux se déroulent au sein du Forum Mondial sur la transparence et l'échange de renseignements à des fins fiscales (initialement baptisé Forum Mondial sur la fiscalité). En 2002, ce Forum a mis au point un Modèle d'accord limité à l'échange de renseignements en matière fiscale. Le Forum encourage

¹ Le Comité des Affaires Fiscales de l'OCDE est un groupe de travail composé de hauts fonctionnaires représentant les administrations fiscales des 34 pays membres (nombre de membres actuel).

een Modelakkoord uitgewerkt dat beperkt blijft tot de uitwisseling van inlichtingen in fiscale aangelegenheden. Het Forum pleit voor het sluiten van akkoorden conform de beginselen die in dat Modelakkoord zijn opgenomen. De uitwisseling van bankgegevens is één van die beginselen. Sinds 2006 wordt in een jaarlijks rapport verslag uitgebracht over de vooruitgang die ter zake in de betrokken landen is gemaakt.

Als gevolg van die werkzaamheden werd tevens een nieuwe paragraaf 5 ingevoegd in artikel 26 (Uitwisseling van inlichtingen) van het OESO-Modelverdrag inzake inkomen en vermogen van juli 2005. De nieuwe paragraaf 5 laat een Staat niet langer toe het verstrekken van inlichtingen te weigeren enkel en alleen omdat die inlichtingen in het bezit zijn van een bank. België, Luxemburg, Oostenrijk en Zwitserland hadden elk afzonderlijk in 2005 voorbehoud aangetekend bij die nieuwe paragraaf 5.

De OESO-normen inzake uitwisseling van inlichtingen hebben in oktober 2008 de goedkeuring gekregen van het Comité van Experts in Internationale Fiscale Samenwerking van de Verenigde Naties, dat ze heeft opgenomen in de Modelovereenkomst inzake dubbele belasting tussen ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden. Ze zijn aldus uitgegroeid tot de standaard op wereldvlak.

3. Aansluiting van België bij het internationaal proces.

België heeft in het dubbelbelastingverdrag dat op 27 november 2006 met de Verenigde Staten werd gesloten een bepaling opgenomen die analoog is aan artikel 26, paragraaf 5 van het OESO-Model. Door dit te doen aanvaardde ons land voor de eerste keer om te voldoen aan de van een andere Staat afkomstige vraag naar bankgegevens.

Onmiddellijk na het sluiten van die Overeenkomst heeft België vanaf januari 2007 binnen de internationale instanties (OESO, Europese Unie en de Verenigde Naties) laten weten dat het bereid was om geval per geval met andere Staten te onderhandelen over een verdragsbepaling die gelijksoortig was aan die welke met de Verenigde Staten werd overeengekomen. Op deze aanzet van België is geen enkel initiatief van onze verdragspartners gevolgd. In de versie van 2008 van het OESO-Model van belastingverdrag heeft België overigens vastgehouden aan zijn principieel voorbehoud, maar het heeft duidelijk aangegeven dat het bereid was om, geval per geval, een bepaling te aanvaarden met betrekking tot het uitwisselen van bankgegevens.

la conclusion d'accords conformes aux principes repris dans ce Modèle. Parmi ces principes figure l'échange d'informations bancaires. Depuis 2006, un rapport annuel expose les progrès accomplis en la matière dans les pays concernés.

Suite à ces travaux, un nouveau paragraphe 5 a également été introduit à l'article 26 (Echange de renseignements) du Modèle OCDE de Convention fiscale concernant le revenu et la fortune de juillet 2005. Le nouveau paragraphe 5 ne permet plus à un État de refuser de communiquer des renseignements uniquement parce que ceux-ci sont détenus par une banque. En 2005, la Belgique, le Luxembourg, l'Autriche et la Suisse avaient chacun émis une réserve sur ce nouveau paragraphe 5.

Les normes OCDE d'échange de renseignements ont emporté l'adhésion, en octobre 2008, du Comité d'experts de la coopération internationale en matière fiscale de l'ONU, qui les a introduites dans le Modèle de convention concernant les doubles impositions entre pays développés et pays en développement. Elles sont, ainsi, devenues le standard au niveau mondial.

3. Adhésion de la Belgique au processus international

La Belgique a introduit une disposition analogue à l'article 26, paragraphe 5 du Modèle OCDE dans la Convention fiscale conclue avec les États-Unis le 27 novembre 2006. Ce faisant, pour la première fois, notre pays acceptait de satisfaire aux demandes de renseignements bancaires provenant d'un autre État.

Dans la foulée de cette Convention, la Belgique a fait savoir dès janvier 2007 dans les enceintes internationales (OCDE, Union Européenne et ONU) qu'elle était disposée à négocier, au cas par cas, avec d'autres États une disposition conventionnelle similaire à celle conclue avec les États-Unis. Cette ouverture de la Belgique n'a été suivie d'aucune initiative de nos partenaires conventionnels. Par ailleurs, dans la version de 2008 du Modèle de convention fiscale de l'OCDE, la Belgique a maintenu sa réserve de principe mais a clairement indiqué qu'elle était prête à accepter, au cas par cas, une disposition relative à l'échange de renseignements bancaires.

België heeft zich in maart 2009 volledig aangesloten bij de regels inzake transparantie en uitwisseling van inlichtingen die in de schoot van de OESO werden uitgewerkt. Deze nieuwe vooruitgang heeft als volgt vorm gekregen:

— door op 11 maart 2009 mede te delen dat België het voorbehoud introk dat het had aangetekend bij artikel 26, paragraaf 5 van het OESO-Model;

— door het voorstel dat de minister van Financiën heeft gedaan aan zijn ambtgenoten van de EU en van de OESO om die bepaling op te nemen in de overeenkomsten die België met elke lidstaat van de OESO en van de EU heeft gesloten;

— door de beslissing om vanaf 1 januari 2010 binnen het kader van de spaarrichtlijn over te gaan tot het automatisch uitwisselen van inlichtingen, zonder het einde af te wachten van de overgangperiode (de interesten die vanaf 1 januari 2010 in België betaald worden, zijn sinds 2011 onderwerp van een automatische uitwisseling van inlichtingen door België).

Op 01/04/2014 heeft de minister van Financiën de overeenkomst inzake automatische gegevensuitwisseling door de zogenaamde “early adapters” ondertekend.

4. Versnelling van het internationaal proces en opstellen van “witte”, “grijze” en “zwarte” lijsten.

De samenkomst van de G 20 in Londen op 2 april 2009 heeft het proces waarbij de Staten zich aansloten bij de internationale standaard aanzienlijk versneld. Tegen de achtergrond van de economische en financiële crisis werd die samenkomst afgesloten met het innemen van bijzonder krachtige standpunten. De nood aan transparantie en internationale samenwerking in belastingzaken werd nog eens bevestigd en tegen de Staten die terughoudend zijn om zich aan te sluiten bij de internationale standaard werd met sancties gedreigd. Er werd een reeks tegenmaatregelen naar voren gebracht: de belastingplichtigen en de financiële instellingen verplichten nog meer inlichtingen te verstrekken die betrekking hebben op transacties waarbij die “niet meewerkende” Staten betrokken zijn; elke belastingaftrek weigeren voor betalingen aan begunstigden die in die Staten wonen; belastingen heffen van die betalingen ...

Dezelfde dag heeft de OESO een document gepubliceerd waarin de 84 Staten die toen deel uitmaakten van het Mondiaal Forum inzake transparantie en uitwisseling van inlichtingen over drie lijsten werden verdeeld, in

En mars 2009, la Belgique s’est pleinement ralliée aux normes de transparence et d’échange de renseignements élaborées au sein de l’OCDE. Cette nouvelle avancée s’est concrétisée:

— par l’annonce, le 11 mars 2009, de la levée de la réserve que la Belgique avait formulée vis-à-vis de l’article 26, paragraphe 5 du Modèle OCDE;

— par la proposition faite par le ministre des Finances à ses homologues de l’UE et de l’OCDE d’introduire cette disposition dans les conventions qui lient la Belgique à chacun des pays membres de l’OCDE et de l’UE;

— par la décision de passer à l’échange automatique de renseignements dans le cadre de la directive-épargne dès le 1er janvier 2010 sans attendre la fin de la période transitoire (les intérêts payés en Belgique à partir du 1er janvier 2010 font l’objet depuis 2011 d’un échange automatique de renseignements par la Belgique).

En date du 01/04/2014, le ministre des Finances a signé l’accord en matière d’échange automatique de renseignements qui a été pris par les soi-disant “early adapters”.

4. Accélération du processus international et établissement de listes “blanches”, “grises” et “noires”

Le mouvement d’adhésion des États au standard international s’est accéléré à la suite de la réunion du G 20 à Londres le 2 avril 2009. En raison du contexte de crise financière et économique, cette réunion s’est soldée par des prises de position particulièrement fortes. Le besoin de transparence et de coopération internationale en matière fiscale a été réaffirmé et les États réticents à adhérer au standard international ont été menacés de sanctions. Une série de contre-mesures ont été évoquées: exiger que les contribuables et les institutions financières fournissent davantage d’informations en ce qui concerne les transactions impliquant ces États “non coopératifs”; refuser toute déduction en ce qui concerne les versements effectués au profit de bénéficiaires résidant dans ces États, prélever des taxes sur ces versements...

Le même jour, l’OCDE a rendu public un document répartissant les 84 États participant à l’époque au Forum Mondial sur la transparence et l’échange de renseignements en 3 listes en fonction des progrès

functie van de vooruitgang die elk van hen had geboekt bij het invoeren van de internationale standaard.

In een eerste “witte” lijst waren de Staten opgenomen waar die standaard reeds wezenlijk ingevoerd werd.

Een tweede “grijze” lijst bevatte een tussencategorie met Staten die zich weliswaar bij de internationale standaard hadden aangesloten maar deze nog niet hadden ingevoerd op een manier die als voldoende beoordeeld werd. Deze lijst was verdeeld in twee onderafdelingen.

In de eerste onderafdeling vindt men de landen die in het licht van de criteria van het onder punt 1 hierboven vermelde OESO-rapport van 1998 als belastingparadijzen moeten beschouwd worden.

De tweede onderafdeling bevatte de “andere financiële centra”; het is in die onderafdeling, die voor dergelijke gevallen in het leven werd geroepen, dat België werd ondergebracht. Opdat een Staat in de witte lijst kon worden opgenomen moest deze immers ten minste twaalf overeenkomsten hebben gesloten die voorzien in een administratieve bijstand die beantwoordt aan de internationale standaard. Begin april 2009 kon België zich slechts beroepen op de ondertekening van de Overeenkomst met de Verenigde Staten.

De derde “zwarte” lijst omvatte de Staten die zich er nog niet toe verbonden hadden om de internationale standaard toe te passen. Die lijst is inmiddels leeg gelet op de algemene aansluiting bij de internationale standaard.

5. Het sluiten door België van akkoorden inzake de uitwisseling van inlichtingen.

België, dat van de tweede lijst wenste te verdwijnen, heeft dan de inspanningen opgevoerd die sinds maart 2009 werden geleverd om zo snel mogelijk internationale overeenkomsten te sluiten die de uitwisseling van bankgegevens mogelijk moeten maken. Dankzij die inspanningen heeft België op zeer korte tijd 12 akkoorden ondertekend die voorzien in een administratieve bijstand die beantwoordt aan de eisen van de internationale standaard. Daardoor is België sinds 17 juli 2009 opgenomen in de “witte” lijst met Staten waar de internationale standaard reeds wezenlijk ingevoerd werd.

De regering heeft het in maart 2009 aangevatte proces van herziening van haar belastingverdragen voortgezet opdat ten minste al de door België gesloten overeenkomsten op termijn de uitwisseling van bankgegevens mogelijk zullen maken.

accomplis par chacun d’eux dans la mise en œuvre du standard international.

Une première liste “blanche” reprenait les États qui avaient déjà substantiellement mis en œuvre ce standard.

Une deuxième liste “grise” établissait une catégorie intermédiaire d’États qui, bien qu’ayant adhéré au standard international, n’avaient pas encore procédé à sa mise en œuvre dans une mesure jugée suffisante. Cette liste comportait deux subdivisions.

Dans la première subdivision étaient classés les pays qui, au regard des critères du rapport de l’OCDE de 1998 mentionné au point 1 ci-avant, devaient être considérés comme des paradis fiscaux.

La deuxième subdivision reprenait les “autres centres financiers”; c’est dans cette catégorie, créée pour les besoins de l’espèce, qu’avait été placée la Belgique. En effet, pour qu’un État puisse figurer dans la liste blanche, celui-ci devait avoir signé au moins 12 accords prévoyant une assistance administrative répondant aux exigences du standard international. Or, début avril 2009, la Belgique ne pouvait se prévaloir que de la signature de la Convention avec les États-Unis.

La troisième liste “noire” regroupait les États ne s’étant pas encore engagés à appliquer le standard international. Cette liste est désormais vide en raison de l’adhésion généralisée au standard international.

5. Conclusion par la Belgique d’accords d’échange de renseignements

La Belgique, désireuse de quitter la deuxième liste, a intensifié les efforts entrepris depuis mars 2009 pour signer le plus rapidement possible des accords internationaux permettant l’échange de renseignements bancaires. Grâce à ces efforts, la Belgique a signé dans un délai très court 12 accords prévoyant une assistance administrative répondant aux exigences du standard international. Ce faisant, la Belgique est reprise, depuis le 17 juillet 2009, dans la liste “blanche” des États qui ont déjà substantiellement mis en œuvre le standard international.

Le gouvernement a poursuivi le processus de révision de ses conventions fiscales entamé en mars 2009 afin qu’au moins toutes les conventions conclues par la Belgique permettent à terme l’échange de renseignements bancaires.

6. Peer review

In september 2009 heeft het Mondiaal Forum inzake transparantie en uitwisseling van inlichtingen beslist om een systeem in te voeren waarmee kan geëvalueerd worden in welke mate de internationale standaard daadwerkelijk door de deelnemende Staten wordt toegepast. Dat systeem, “beoordeling door gelijken” genoemd (“peer review”) omdat het onderzoek geleid wordt, en de beoordeling gebeurt door vertegenwoordigers van Staten die deelnemen aan het Mondiaal Forum, voorziet voor elke gecontroleerde Staat in twee onderzoeksfases.

De 1ste fase bestaat uit een analyse van het juridisch en reglementair kader dat door de betrokken Staat gecreëerd werd met het oog op het uitwisselen van inlichtingen. Voor België heeft die 1ste fase plaatsgevonden in het 2de semester van 2010. Een eerste evaluatierapport werd in april 2011 gepubliceerd. Dat rapport was gebaseerd op de situatie in november 2010. Het stelde een leemte vast in de Belgische interne wetgeving met betrekking tot de internationale uitwisseling van bankinformatie en spoorde België aan om zo snel mogelijk de ratificatieprocedures af te ronden van een significant aantal akkoorden dat reeds door België werd ondertekend om te voldoen aan de internationale standaard². De regering heeft het risico niet willen lopen dat de desbetreffende ratificatieprocedures niet tijdig afgerond zouden kunnen worden als gevolg van de kwalificatie van de nieuwe verdragsinstrumenten als gemengde verdragen. Ze heeft dus via de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen (BS van 6 mei 2011) een wijziging van artikel 322 WIB 92 ingevoerd, die het vanaf 1 juli 2011 mogelijk maakt om op grond van het bestaande netwerk van belastingverdragen met meer dan 80 partnerlanden bankinformatie uit te wisselen. Op aandringen van België werd op 12 september 2011 een aanvullend rapport gepubliceerd. Daarin wordt geconcludeerd dat het juridisch en reglementair kader in België ter zake voldoet.³ De 2de fase van die “beoordeling door gelijken” heeft in het 2de semester van 2012 plaatsgevonden en had betrekking op de manier waarop het juridisch en reglementair kader in België concreet functioneerde. Het evaluatierapport van de 2de fase werd op 11 april 2013 gepubliceerd en telt drie aanbevelingen.⁴ Een van de drie aanbevelingen spoort België aan om zijn netwerk voor het uitwisselen van fiscale inlichtingen verder te blijven afstemmen op de standaard met alle relevante partners.

² Dat rapport kan geraadpleegd worden op de website van de OESO: http://www.oecd.org/document/57/0,3746,fr_21571361_44315115_47572985_1_1_1,00.html.

³ Dat rapport kan geraadpleegd worden op de website van de OESO: <http://www.oecd.org/dataoecd/59/4/48635669.pdf>.

⁴ Dat rapport kan geraadpleegd worden op de website van het Mondiaal Forum: <http://www.eoi-tax.org/jurisdictions/BE#latest..>

6. Peer review

En septembre 2009, le Forum Mondial sur la transparence et l'échange de renseignements a décidé de mettre en place un dispositif permettant d'évaluer l'effectivité de la mise en œuvre du standard international par les États participants. Ce dispositif, appelé “examen par les pairs” (“peer review”) en raison du fait qu'il est piloté par des représentants d'États participant au Forum Mondial qui procèdent à l'évaluation, prévoit, pour chaque État supervisé, deux phases d'examen.

La 1re phase consiste en l'analyse du cadre juridique et réglementaire mis en place par l'État considéré aux fins de l'échange de renseignements. En ce qui concerne la Belgique, cette 1re phase a eu lieu durant le 2e semestre 2010. Un premier rapport d'évaluation a été publié en avril 2011. Ce rapport était basé sur la situation en novembre 2010. Il constatait une lacune dans la législation interne belge concernant l'échange international d'informations bancaires et incitait la Belgique à terminer aussi rapidement que possible les procédures de ratification d'un nombre significatif d'accords déjà signés par la Belgique afin de satisfaire au standard international². Le gouvernement n'a pas voulu courir le risque de voir les procédures de ratification concernées ne pas être terminées à temps en raison de la qualification de traités mixtes des nouveaux instruments conventionnels. Il a donc introduit, par le biais de la loi du 14 avril 2011 portant des dispositions diverses (MB du 6 mai 2011), une modification de l'article 322 CIR 92 qui permet, à partir du 1er juillet 2011, d'échanger des informations bancaires avec plus de 80 pays partenaires sur la base du réseau existant de traités fiscaux. Sur l'insistance de la Belgique, un rapport complémentaire a été publié le 12 septembre 2011. Celui-ci conclut que le cadre juridique et réglementaire belge en la matière est suffisant³. La 2e phase de cet “examen par les pairs” a eu lieu durant le 2e semestre 2012 et portait sur la manière dont le cadre juridique et réglementaire mis en place par la Belgique fonctionnait concrètement. Le rapport d'évaluation de la 2e phase a été publié le 11 avril 2013 et contient trois recommandations⁴. Une des trois recommandations incite la Belgique à poursuivre l'alignement de son réseau d'échange de renseignements fiscaux sur le standard avec tous les partenaires pertinents.

² Ce rapport peut être consulté sur le site internet de l'OCDE: http://www.oecd.org/document/57/0,3746,fr_21571361_44315115_47572985_1_1_1,00.html.

³ Ce rapport peut être consulté sur le site internet de l'OCDE: <http://www.oecd.org/dataoecd/59/4/48635669.pdf>.

⁴ Ce rapport peut être consulté sur le site internet du Forum Mondial: <http://www.eoi-tax.org/jurisdictions/BE#latest>.

Tot slot heeft het Mondiaal Forum op 22 november 2013 een score toegekend aan de rapporten van de 50 landen die op dat tijdstip beide fases van de evaluatie reeds doorlopen hadden. Naast de scores die voor elk van de in het verslag beoordeelde elementen werden toegekend, werd er ook een globale score gegeven.

België, dat deel uitmaakt van die 50 landen, heeft de maximumscore behaald (dit wil zeggen: “compliant”). Dat is ook de score die België gekregen heeft voor 9 van de 10 beoordeelde elementen. Het is enkel voor het onderdeel “ratificatie van de verdragen” dat België de score net onder het maximum kreeg (dit wil zeggen: “highly compliant”).

B. Europese juridische context

De lidstaten van de Europese Unie hebben hun bevoegdheid inzake directe belastingen behouden, zelfs indien de Europese Gemeenschap in principe over een samenlopende bevoegdheid beschikt krachtens artikel 115 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). De Raad stelt inderdaad met eenparigheid van stemmen richtlijnen vast voor het nader tot elkaar brengen van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de gemeenschappelijke markt. Tot nu toe werd van deze samenlopende bevoegdheid slechts op zeer beperkte wijze en op beperkt terrein gebruik gemaakt. Bovendien hebben de door de Raad uitgevaardigde richtlijnen in principe enkel betrekking op de verrichtingen tussen inwoners van verschillende lidstaten. De betrekkingen tussen lidstaten en derde Staten worden nauwelijks beoogd.

Richtlijn 2003/48/EG van 3 juni 2003 betreft de belastingheffing op inkomsten uit spaargelden in de vorm van rentebetaling (de “spaarrichtlijn”). In het kader van die Richtlijn, en om een kapitaalvlucht naar landen die geen lid zijn van de Europese Unie te voorkomen, heeft de Europese Commissie akkoorden gesloten met Zwitserland, Liechtenstein, San Marino, Monaco en Andorra opdat die landen maatregelen zouden invoeren van gelijke strekking als die welke opgenomen zijn in de Richtlijn. Tegelijkertijd heeft elk van de lidstaten gelijksoortige akkoorden gesloten met de afhankelijke of geassocieerde gebieden van het Verenigd Koninkrijk en van Nederland (de Kanaaleilanden, het Eiland Man, en verscheidene gebieden in de Caraïben).

De “spaarrichtlijn” en de voornoemde akkoorden bestrijken echter maar een zeer beperkt deel van de werkingssfeer van de dubbelbelastingverdragen en hun doelstelling is fundamenteel verschillend. Ze hebben

Le 22 novembre 2013, le Forum Mondial a enfin attribué un score aux rapports des 50 pays qui ont déjà subi à l’heure actuelle les deux phases de l’évaluation. Un score global a été accordé en plus des scores attribués pour chacun des éléments jugés dans le rapport.

La Belgique, qui fait partie de ces 50 pays, a obtenu le score maximal (soit “compliant”). C’est également le score obtenu par la Belgique pour 9 des 10 éléments évalués. Ce n’est que pour l’élément “ratification des traités” que la Belgique a obtenu la note juste inférieure au maximum (soit “highly compliant”).

B. Contexte juridique européen

Les États membres de l’Union européenne ont conservé leurs compétences à l’égard des impôts directs, même si la Communauté européenne dispose d’une compétence concurrente de principe en vertu de l’article 115 du Traité sur le fonctionnement de l’Union européenne (TFUE). Le Conseil, statuant à l’unanimité, arrête en effet des directives pour le rapprochement des dispositions législatives, réglementaires et administratives des États membres qui ont une incidence directe sur l’établissement ou le fonctionnement du marché commun. Jusqu’à présent, cette compétence concurrente n’a été mise en œuvre que de manière très limitée et dans des domaines limités. En outre, les directives arrêtées par le Conseil n’intéressent en principe que les opérations entre résidents d’États membres différents. Les relations entre États membres et États tiers ne sont que peu concernées.

La directive 2003/48/CE du 3 juin 2003 concerne la fiscalité des revenus de l’épargne sous la forme de paiements d’intérêts (“directive épargne”). Dans le cadre de cette directive et en vue d’éviter une fuite des capitaux vers des pays non membres de l’Union européenne, la Commission européenne a conclu des accords avec Andorre, le Liechtenstein, Monaco, Saint-Marin et la Suisse afin que ceux-ci adoptent des mesures équivalentes à celles figurant dans la directive. Parallèlement, chacun des États membres a conclu des accords semblables avec les territoires dépendants ou associés du Royaume-Uni et des Pays-Bas (îles anglo-normandes, île de Man et divers territoires des Caraïbes).

La directive “épargne” et les accords précités ne couvrent toutefois qu’une partie très limitée du champ d’application des conventions préventives de la double imposition et leur finalité est fondamentalement

immers niet als doel om dubbele belasting te vermijden maar om te verzekeren dat de interest die in een lidstaat wordt toegekend aan natuurlijke personen die hun fiscale woonplaats in een andere lidstaat hebben, daadwerkelijk overeenkomstig het binnenlands recht van die laatstgenoemde Staat belast wordt. Die instrumenten zijn dus niet van aard om de bevoegdheid van de lidstaten inzake het sluiten van overeenkomsten tot het vermijden van dubbele belasting opnieuw aan de orde te stellen.

Bovendien regelt de nieuwe richtlijn 2011/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van richtlijn 77/799/EEG, de uitwisseling tussen de lidstaten van inlichtingen die naar verwachting relevant zullen zijn voor de toepassing en de tenuitvoerlegging van hun interne belastingwetgeving. Die nieuwe richtlijn, die op 11 maart 2011 in werking getreden is, vervangt richtlijn 77/799/EEG door het invoeren van de door de OESO uitgewerkte internationale standaard inzake uitwisseling van fiscale gegevens.

Die nieuwe richtlijn bevat een hoofdstuk over de betrekkingen met derde landen. Op grond van de bepalingen van artikel 24 van die richtlijn, mogen inlichtingen die werden verkregen van een derde land – voor zover een akkoord met dat derde land zulks toestaat – doorgegeven worden aan andere lidstaten van de Europese Unie voor dewelke die inlichtingen van nut kunnen zijn. Omgekeerd mogen inlichtingen die werden verkregen van een andere lidstaat onder bepaalde voorwaarden doorgegeven worden aan een derde land. Artikel 1 van de richtlijn stelt uitdrukkelijk dat de richtlijn geen afbreuk doet aan het feit dat de lidstaten al hun verplichtingen moeten nakomen aangaande een meer uitgebreide administratieve samenwerking die kan voortvloeien uit andere rechtsmiddelen, met inbegrip van eventuele bilaterale of multilaterale akkoorden.

Tot slot heeft de Europese Commissie op 28 april 2009 een mededeling aangenomen waarin de maatregelen worden geïnventariseerd die de lidstaten zouden moeten nemen ter bevordering van het “goed bestuur” in belastingzaken (zijnde de transparantie en de uitwisseling van inlichtingen verbeteren en verder vooruitgaan op de weg van eerlijke concurrentie in belastingzaken). Zij verzoekt met name de lidstaten om in hun bilaterale betrekkingen te kiezen voor een aanpak die in overeenstemming is met de beginselen van goed bestuur.

Binnen de huidige Europese juridische context is de bevoegdheid van België bijgevolg onaangetast gebleven wanneer het gaat om het sluiten van een protocol inzake de uitwisseling van inlichtingen met

différente. En effet, ils visent non pas à prévenir la double imposition mais à garantir que les intérêts alloués dans un État membre à des personnes physiques qui ont leur résidence fiscale dans un autre État membre soient effectivement imposées selon le droit interne de ce dernier État. Ces instruments ne sont donc pas de nature à remettre en cause la compétence des États membres en ce qui concerne la conclusion de conventions préventives de la double imposition.

Par ailleurs, la nouvelle directive 2011/16/UE, relative à la coopération administrative dans le domaine fiscal et abrogeant la directive 77/799/CEE, organise l'échange entre les États membres des informations vraisemblablement pertinentes pour l'administration et l'application de leur législation fiscale interne. Cette nouvelle directive, entrée en vigueur le 11 mars 2011 remplace la directive 77/799/CEE en intégrant le standard international d'échange de renseignements fiscaux élaborés par l'OCDE.

Cette nouvelle directive comporte un chapitre relatif aux relations avec les pays tiers. En vertu des dispositions de l'article 24 de cette directive, des informations reçues d'un pays tiers peuvent – pour autant qu'un accord avec ce pays tiers l'autorise – être transmises à d'autres États membres de l'Union européenne auxquels ces informations peuvent être utiles. Inversement, des informations reçues d'un autre État membre peuvent, à certaines conditions, être transmises à un pays tiers. Il est expressément stipulé à l'article premier de la directive que celle-ci ne porte pas atteinte à l'exécution de toute obligation des États membres quant à une coopération administrative plus étendue qui résulterait d'autres instruments juridiques, y compris d'éventuels accords bilatéraux ou multilatéraux.

Enfin, la Commission européenne a adopté le 28 avril 2009 une communication dans laquelle sont recensées les mesures que les États membres devraient prendre pour promouvoir la “bonne gouvernance” dans le domaine fiscal (c'est-à-dire améliorer la transparence et l'échange d'informations et progresser sur la voie de la concurrence loyale en matière fiscale). Elle invite notamment les États membres à opter, dans le cadre de leurs relations bilatérales, pour une approche conforme aux principes de bonne gouvernance.

Dans le contexte juridique européen actuel, la compétence de la Belgique est, dès lors, demeurée entière lorsqu'il s'agit de conclure un protocole relatif à l'échange de renseignements en matière fiscale

betrekking tot belastingaangelegenheden met Canada. Dit Protocol is bovendien in overeenstemming met de principes van goed bestuur die door de Commissie worden aanbevolen.

C. Sociaal-economische impact

Dit Protocol, dat beperkt is tot de uitwisseling van fiscale inlichtingen, zal op sociaal-economisch vlak geen impact hebben in België.

D. Technische bepalingen

1. Artikel I van het Protocol

Artikel I vervangt de tekst van artikel 26 (Uitwisseling van inlichtingen) van het DBV van 2002, door een tekst die nauw aansluit bij de tekst van artikel 26 van het OESO-modelverdrag van belastingovereenkomst. Door die wijziging is de Overeenkomst van 2002, wat dat punt betreft, voortaan in overeenstemming met de internationale standaard inzake uitwisseling van fiscale inlichtingen.

De nieuwe paragraaf 1 maakt het voortaan mogelijk om de inlichtingen uit te wisselen die “naar verwachting relevant” zullen zijn voor de toepassing van de Overeenkomst zelf of van de interne wetgeving met betrekking tot de belastingen die door of ten behoeve van de twee Staten worden geheven.

De norm “naar verwachting relevant zijn” vervangt de norm “nodig zijn” voor de toepassing van de belastingwetgeving. Het doel daarvan is te verzekeren dat de uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot belastingaangelegenheden zo ruim mogelijk is, waarbij evenwel duidelijk wordt aangegeven dat het de overeenkomstsluitende Staten niet vrij staat om “naar inlichtingen te hengelen” of om te vragen naar inlichtingen waarvan het weinig waarschijnlijk is dat ze relevant zijn voor de opheldering van de fiscale toestand van een bepaalde belastingplichtige. Het feit dat de werkelijke relevantie van de inlichtingen slechts kan worden vastgesteld nadat de verzoekende Staat deze heeft ontvangen, is overigens geen voldoende reden om de aangezochte Staat te ontslaan van de plicht om die inlichtingen te verstrekken. Meestal volstaat het dat er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat die inlichtingen relevant zijn met het oog op de vaststelling, de vestiging, de toepassing of de invordering van een belasting waarop dit Protocol van toepassing is.

avec le Canada. Le présent Protocole est, par ailleurs, conforme aux principes de bonne gouvernance prônés par la Commission.

C. Impact socio-économique

Ce Protocole, qui est limité à l'échange de renseignements fiscaux, n'aura aucun impact socio-économique en Belgique.

D. Dispositions techniques

1. Article I du Protocole

L'Article I remplace le texte de l'article 26 (Echange de renseignements) de la Convention de 2002 par un texte proche de celui de l'article 26 du Modèle OCDE de convention fiscale. Grâce à cette modification, la Convention de 2002 est, sur ce point, désormais conforme au standard international d'échange de renseignements fiscaux.

Le nouveau paragraphe 1er permet dorénavant d'échanger les renseignements “vraisemblablement pertinents” pour l'application de la Convention elle-même ou de la législation interne relative aux impôts perçus par ou pour le compte des deux États.

La norme de “pertinence vraisemblable” remplace celle de “renseignements nécessaires” pour l'application de la législation fiscale. Ceci a pour but d'assurer un échange de renseignements en matière fiscale qui soit le plus large possible tout en indiquant clairement qu'il n'est pas loisible aux États contractants “d'aller à la pêche aux renseignements” ou de demander des renseignements dont il est peu probable qu'ils soient pertinents pour élucider les affaires fiscales d'un contribuable déterminé. Le fait que la pertinence réelle des renseignements ne puisse être déterminée qu'après réception de ceux-ci par l'État requérant ne constitue pas une raison suffisante pour que l'État requis soit dispensé de l'obligation de les fournir. Il suffit généralement que des motifs sérieux permettent de penser que ces renseignements sont pertinents en vue de déterminer, établir, appliquer ou percevoir un impôt visé par le présent Protocole.

Rekening houdend met het voorbehoud van Canada aangaande artikel 2 van het OESO-model⁵, slaat de nieuwe paragraaf 1 op “de belastingen van elke soort of benaming die door of ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten worden geheven.” Die formulering wijkt af van die van het OESO-model dat verwijst naar “belastingen van elke soort of benaming die worden geheven ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten of van de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen daarvan”.

Deze formulering en de houding van Canada ten aanzien van de toepassing van de Overeenkomst met betrekking tot de gewestbelastingen (zie het voorbehoud bij artikel 2 van het OESO-model) hebben ertoe geleid dat de Canadese autoriteiten de werkingssfeer van de Overeenkomst, met inbegrip van het artikel inzake de uitwisseling van inlichtingen “*de facto*” beperken tot de federale belastingen.

In dat opzicht behoorde het sluiten van het Protocol tot de uitsluitende bevoegdheid van de Belgische Federale Staat. Het niet-gemengde karakter van het Protocol werd tijdens de vergadering van 16 februari 2012 vastgelegd door de werkgroep “gemengde verdragen”, die is bedoeld in artikel 3 van het Samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de Federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten over de nadere regelen voor het sluiten van gemengde verdragen (BS van 17 december 1996). De gefedereerde entiteiten werden dus niet bij de onderhandelingen betrokken. Evenzo werd dit Protocol enkel door een vertegenwoordiger van de regering van de Federale Staat ondertekend.

De Raad van State heeft zich evenwel niet bij dat standpunt aangesloten en heeft in zijn advies 58.735/3 van 26 januari 2016 geoordeeld dat het Protocol een gemengd verdrag is dat eveneens betrekking heeft op de belastingen van de gefedereerde entiteiten.

Rekening houdende met dat advies van de Raad van State werd het Protocol opnieuw voorgelegd aan de werkgroep “gemengde verdragen”. Tijdens zijn vergadering van 26 mei 2016 is die werkgroep teruggekomen op zijn beslissing van 16 februari 2012 en heeft het gemengd karakter (Federale Staat/gemeenschappen/gewesten) van het Protocol vastgelegd.

De nieuwe paragraaf 2 herneemt de bepalingen aangaande de geheimhouding van de inlichtingen die

⁵ Canada behoudt zich het recht voor om de belastingen van de staatkundige onderdelen en plaatselijke gemeenschappen van de overeenkomstsluitende Staten niet op te nemen onder de werkingssfeer van de overeenkomsten tot het vermijden van dubbele belasting die het sluit.

Par ailleurs, compte tenu de la réserve du Canada sur l'article 2 du Modèle OCDE⁵, le nouveau paragraphe 1er couvre les “impôts de toute nature ou dénomination perçus par les États contractants ou pour leur compte”. Cette formulation diffère de celle du Modèle OCDE, qui fait référence aux “impôts de toute nature ou dénomination perçus pour le compte des États contractants, de leurs subdivisions politiques ou de leurs collectivités locales”.

Cette formulation et l'attitude du Canada vis-à-vis de l'application de la Convention aux impôts régionaux (voir la réserve à l'article 2 du Modèle OCDE) impliquent en principe que les autorités canadiennes limitent “*de facto*” le champ d'application de la Convention, y compris celui de l'article concernant l'échange de renseignements, aux impôts fédéraux.

Dans cette optique, la conclusion du Protocole relevait de la compétence exclusive de l'État fédéral belge. Le caractère non-mixte du Protocole a été arrêté par le groupe de travail “traités mixtes” visé à l'article 3 de l'Accord de coopération du 8 mars 1994 entre l'État fédéral, les Communautés et les Régions relatif aux modalités de conclusion de traités mixtes (MB du 17 décembre 1996) lors de sa réunion du 16 février 2012. Les entités fédérées n'ont donc pas été impliquées dans les négociations. De même, le Protocole n'a été signé que par un représentant du gouvernement de l'État fédéral.

Le Conseil d'État n'a toutefois pas partagé ce point de vue. Dans son avis 58.735/3 du 26 janvier 2016, celui-ci a estimé que le Protocole constitue un traité mixte qui couvre également les impôts des entités fédérées.

Compte tenu de cet avis du Conseil d'État, le Protocole a été soumis à nouveau au groupe de travail “traités mixtes”. Lors de sa réunion du 26 mai 2016, ce groupe de travail est revenu sur sa décision du 16 février 2012 et a arrêté le caractère mixte (État fédéral/Communautés/Régions) du Protocole.

Le nouveau paragraphe 2 reprend les dispositions relatives à la confidentialité des renseignements qui,

⁵ Le Canada se réserve le droit de ne pas inclure les impôts des subdivisions politiques et des collectivités locales des États contractants dans le champ d'application des conventions préventives de la double imposition qu'il conclut.

reeds grotendeels waren opgenomen in paragraaf 1 van artikel 26 van de Overeenkomst van 2002.

De wijze waarop de door een Staat ontvangen inlichtingen geheim worden gehouden, wordt in principe bepaald overeenkomstig de regels die gelden voor de inlichtingen die door die Staat zijn verkregen onder toepassing van zijn binnenlandse wetgeving.

Er is bepaald dat de personen en de autoriteiten aan wie de inlichtingen mogen worden verstrekt die inlichtingen enkel mogen gebruiken met het oog op het uitoefenen van hun opdracht. Ze mogen die inlichtingen evenwel kenbaar maken tijdens openbare rechtszittingen of in rechterlijke beslissingen.

De door een Staat ontvangen inlichtingen mogen aan andere dan de genoemde personen of autoriteiten worden medegedeeld wanneer zulks door de wetgeving van beide Staten is toegestaan en indien de bevoegde autoriteit van de Staat die de inlichtingen verstrekt daar de toestemming voor geeft.

Paragraaf 3 is analoog aan paragraaf 2 van de Overeenkomst van 2002 en handelt over sommige beperkingen ten gunste van de aangezochte Staat bij de uitwisseling van inlichtingen. De aangezochte Staat is met name niet verplicht om inlichtingen te verstrekken die hij volgens zijn wetgeving of in de normale gang van zijn administratieve praktijk niet zou kunnen verkrijgen voor zijn eigen doeleinden.

Op grond van de nieuwe paragraaf 4 moet de aangezochte Staat de middelen aanwenden waarover hij inzake het inwinnen van inlichtingen beschikt, zelfs als die inlichtingen enkel van nut zijn voor de andere Staat. Die nieuwe paragraaf brengt voor België geen nieuwe verplichtingen mee want, zoals dat het geval is voor de meeste OESO-lidstaten, was de Belgische praktijk reeds in overeenstemming met die regels.

Paragraaf 5 maakt het mogelijk om welbepaalde inlichtingen, met name bankgegevens, uit te wisselen, zelfs wanneer de belastingwetgeving of de administratieve praktijk van een overeenkomstsluitende Staat niet toestaat dat bewuste inlichtingen ingewonnen en verstrekt worden. Deze paragraaf stemt overeen met paragraaf 5 van artikel 26 van het OESO-model, met als enig verschil dat hij uitgebreid is tot inlichtingen die betrekking hebben op een trust of een stichting.

Bovendien bepaalt de tweede zin van paragraaf 5 dat de Belgische belastingadministratie, teneinde de gevraagde inlichtingen overeenkomstig paragraaf 5 te kunnen meedelen, de bevoegdheid heeft om inlichtingen te verkrijgen, om onderzoeken in te stellen en om derden

pour l'essentiel, étaient déjà contenues dans le paragraphe 1er de l'article 26 de la Convention de 2002.

La manière dont les renseignements reçus par un État sont tenus secrets est en principe déterminée conformément aux règles en vigueur pour les renseignements obtenus par cet État en application de sa législation interne.

Il est stipulé que les personnes et autorités auxquelles les renseignements peuvent être communiqués ne sont habilitées à en faire usage qu'en vue de l'exercice de leur mission. Elles sont toutefois autorisées à révéler ces renseignements au cours d'audiences publiques de tribunaux ou dans des jugements.

Les renseignements reçus par un État peuvent être communiqués à des personnes ou autorités autres que celles mentionnées lorsque cette possibilité est prévue par la législation des deux États et si l'autorité compétente de l'État qui fournit les renseignements autorise cette communication.

Le paragraphe 3 est analogue au paragraphe 2 de la Convention de 2002 et traite de certaines limitations à l'échange de renseignements en faveur de l'État requis. L'État requis n'est notamment pas obligé de fournir des renseignements qu'il ne pourrait pas obtenir pour son propre usage sur la base de sa législation ou dans le cadre normal de sa pratique administrative.

Sur la base du nouveau paragraphe 4, l'État requis doit utiliser les moyens dont il dispose en matière de collecte de renseignements, même si ces renseignements ne sont utiles qu'à l'autre État. Ce nouveau paragraphe n'engendre aucune obligation nouvelle pour la Belgique car la pratique belge, comme celle de la plupart des États membres de l'OCDE, était déjà conforme à ces règles.

Le paragraphe 5 permet l'échange de renseignements spécifiques, notamment des renseignements bancaires, alors même que la législation fiscale ou la pratique administrative d'un État contractant n'autorise pas la collecte et la fourniture des renseignements en question. Ce paragraphe correspond au paragraphe 5 de l'article 26 du Modèle OCDE, la seule différence étant qu'il est étendu aux renseignements relatifs à un trust ou une fondation.

La deuxième phrase du paragraphe 5 stipule par ailleurs que l'administration fiscale belge, en vue de fournir les renseignements demandés conformément au paragraphe 5, a le pouvoir d'obtenir des renseignements, de procéder à des enquêtes et d'entendre des

of belastingplichtigen te verhoren, en dit ongeacht elke andersluidende bepaling in zijn interne belastingwetgeving. Deze bepaling werd op vraag van België aan het Protocol toegevoegd, op een tijdstip dat het Parlement nog geen enkele beslissing aangaande de opheffing van het bankgeheim in het intern recht had goedgekeurd. Gelet op de inwerkingtreding op 1 juli 2011 van artikel 55 van de wet van 14 april 2011 houdende diverse bepalingen⁶, is deze bepaling in principe niet langer nodig. Artikel 322 van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, zoals gewijzigd door artikel 55 van bovenvermelde wet, staat de administratie immers uitdrukkelijk toe om bij bank- wissel-, krediet- en spaarinstellingen alle inlichtingen op te vragen die nuttig kunnen zijn om het bedrag van de belastbare inkomsten van een belastingplichtige te bepalen, wanneer een buitenlandse Staat om die inlichtingen vraagt conform de bepalingen inzake de uitwisseling van inlichtingen van een overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting dat van toepassing is en waarbij de wederkerigheid verzekerd is.

2. Artikel II van het Protocol

Artikel II regelt de inwerkingtreding en de uitvoering van het nieuwe artikel 26.

Ingevolge paragraaf 1 stelt elk van de overeenkomstsluitende Staten de andere overeenkomstsluitende Staat langs diplomatieke weg in kennis van de voltooiing van de procedures die door zijn wetgeving voor de inwerkingtreding van dit Protocol vereist is.

Het Protocol zal in werking treden op de datum van de laatste van deze kennisgevingen en de bepalingen ervan zullen van toepassing zijn:

— met betrekking tot strafrechtelijke belastingaangelegenheden, op belastbare tijdperken die aanvangen op of na 1 januari 2006, of, wanneer er geen belastbaar tijdperk is, op alle belastingvorderingen die op of na 1 januari 2006 ontstaan. Deze bepaling heeft betrekking op elke belastingaangelegenheid waarbij sprake is van een opzettelijke handeling die tot gerechtelijke vervolging kan leiden krachtens het strafrecht van de verzoekende Partij;

— met betrekking tot niet-strafrechtelijke belastingaangelegenheden, op belastbare tijdperken die aanvangen op of na 1 januari 2013 of, wanneer er geen belastbaar tijdperk is, op alle belastingvorderingen die ontstaan op of na 1 januari 2013.

⁶ Belgisch Staatsblad van 6 mei 2011, Editie 1, p. 26576

tiers ou des contribuables et ce nonobstant toute disposition contraire de sa législation fiscale interne. Cette disposition a été ajoutée au Protocole à la demande de la Belgique, à un moment où le Parlement n'avait encore adopté aucune décision concernant la levée du secret bancaire en droit interne. Etant donné l'entrée en vigueur, le 1er juillet 2011, de l'article 55 de la loi du 14 avril 2011 portant des dispositions diverses⁶, cette disposition n'est en principe plus nécessaire. L'article 322 du Code des impôts sur les revenus 1992, tel que modifié par l'article 55 de la loi susmentionnée, permet en effet expressément à l'administration de réclamer auprès des établissements de banque, de change, de crédit et d'épargne tout renseignement pouvant être utile pour déterminer le montant des revenus imposables d'un contribuable lorsque ces renseignements sont demandés par un État étranger conformément aux dispositions relatives à l'échange de renseignements d'une convention préventive de la double imposition applicable et garantissant la réciprocité.

2. Article II du Protocole

L'article II fixe l'entrée en vigueur et la prise d'effet du nouvel article 26.

Selon le paragraphe 1er, chaque État contractant notifiera par la voie diplomatique à l'autre État contractant l'accomplissement des procédures requises par sa législation pour l'entrée en vigueur du présent Protocole.

Le Protocole entrera en vigueur à la date de la dernière de ces notifications et ses dispositions seront applicables:

— en matière fiscale pénale, en ce qui concerne les périodes imposables commençant à partir du 1er janvier 2006 ou, à défaut de période imposable, à toute imposition prenant naissance à partir du 1er janvier 2006. Cette disposition concerne toute affaire fiscale faisant intervenir un acte intentionnel passible de poursuites en vertu du droit pénal de la Partie requérante;

— en matière fiscale non pénale, en ce qui concerne les périodes imposables commençant à partir du 1er janvier 2013 ou, à défaut de période imposable, à toute imposition prenant naissance à partir du 1er janvier 2013.

⁶ Moniteur belge du 6 mai 2011, 1re édition, p. 26576.

Aldus wordt de terugwerkende kracht beperkt tot strafrechtelijke belastingkwesties en wordt ze vermeden voor alle niet-strafrechtelijke belastingkwesties.

3. Artikel III van het Protocol

Het Protocol maakt een integrerend deel uit van de Overeenkomst van 2002 en blijft bijgevolg van kracht zolang die Overeenkomst zelf van kracht is.

De regering is van oordeel dat het Protocol dat aan uw instemming wordt voorgelegd, een toereikende oplossing biedt voor de administratieve bijstand in belastingaangelegenheden tussen België en Canada.

De regering stelt u bijgevolg voor snel met dit Protocol in te stemmen opdat het zo spoedig mogelijk in werking zou kunnen treden.

De minister van Buitenlandse Zaken,

Didier REYNDEERS

De minister van Financiën,

Johan VAN OVERTVELDT

Ainsi, la rétroactivité est limitée aux questions fiscales pénales et évitée pour toutes les questions fiscales autres que pénales.

3. Article III du Protocole

Le Protocole fait partie intégrante de la Convention de 2002 et restera par conséquent en vigueur aussi longtemps que cette Convention elle-même sera en vigueur.

Le gouvernement estime que le Protocole qui est soumis à votre assentiment offre une solution satisfaisante en ce qui concerne l'assistance administrative en matière fiscale entre la Belgique et le Canada.

Le gouvernement vous propose par conséquent de donner rapidement votre assentiment à ce Protocole afin qu'il puisse entrer en vigueur dans les plus brefs délais.

Le ministre des Affaires étrangères,

Didier REYNDEERS

Le ministre des Finances,

Johan VAN OVERTVELDT

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet houdende instemming met het Protocol, gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot wijziging van de Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Het Protocol, gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot wijziging van de Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002, zal volkomen gevolg hebben.

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi portant assentiment au Protocole, fait à Bruxelles le 1er avril 2014, amendant la Convention entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, faite à Ottawa le 23 mai 2002

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Le Protocole, fait à Bruxelles le 1er avril 2014, amendant la Convention entre le Gouvernement du Royaume de Belgique et le Gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, faite à Ottawa le 23 mai 2002, sortira son plein et entier effet.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 58.735/3
VAN 26 JANUARI 2016

Op 21 december 2015 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de minister van Buitenlandse Zaken verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet “houdende instemming met het Protocol, gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot wijziging van de overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002”.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 12 januari 2016. De kamer was samengesteld uit Jo Baert, kamervoorzitter, Jeroen Van Nieuwenhove en Koen Muylle, staatsraden, Jan Velaers en Bruno Peeters, assessoren, en Greet Verberckmoes, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric Vanneste, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jo Baert, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 26 januari 2016.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegesplitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond⁷, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe instemming te verlenen met het protocol, ondertekend te Brussel op 1 april 2014,⁸ tot wijziging van het dubbelbelastingverdrag met Canada (hierna: het verdrag).⁹

⁷ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de conformiteit met hogere rechtsnormen verstaan.

⁸ Protocol “tot wijziging van de Overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002”, gedaan te Brussel op 1 april 2014.

⁹ Overeenkomst “tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen”, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N°58.735/3
DU 26 JANVIER 2016

Le 21 décembre 2015, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le ministre des Affaires étrangères à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi “portant assentiment au Protocole, fait à Bruxelles le 1er avril 2014, amendant la Convention entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, faite à Ottawa le 23 mai 2002”.

L'avant-projet a été examiné par la troisième chambre le 12 janvier 2016. La chambre était composée de Jo Baert, président de chambre, Jeroen Van Nieuwenhove et Koen Muylle, conseillers d'État, Jan Velaers et Bruno Peeters, assesseurs, et Greet Verberckmoes, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric Vanneste, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jo Baert, président de chambre.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 26 janvier 2016.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique⁷ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de porter assentiment au protocole, signé à Bruxelles le 1er avril 2014⁸, modifiant la convention préventive de double imposition avec le Canada (ci-après: la convention)⁹.

⁷ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par “fondement juridique” la conformité aux normes supérieures.

⁸ Protocole “amendant Convention entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, faite à Ottawa le 23 mai 2002”, fait à Bruxelles le 1er avril 2014.

⁹ Convention “entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune”, faite à Ottawa le 23 mai 2002.

De nieuwe bepalingen breiden de mogelijkheden tot uitwisseling van inlichtingen in belastingzaken uit. Op basis van de nieuwe regeling zal die uitwisseling voortaan bijvoorbeeld ook betrekking kunnen hebben op gegevens die berusten bij een bank (zie het nieuwe artikel 26, paragraaf 5, van het verdrag).

ALGEMENE OPMERKINGEN

3.1. Artikel 26, paragraaf 1, van het verdrag, zoals te vervangen bij artikel I van het protocol, bepaalt het doel en de werkingssfeer ervan. Die paragraaf luidt:

“De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten wisselen de inlichtingen uit die naar verwachting relevant zullen zijn voor de uitvoering van de bepalingen van deze Overeenkomst of voor de toepassing of de tenuitvoerlegging van de nationale wetgeving met betrekking tot belastingen van elke soort en benaming die worden geheven door of ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten, voor zover de belastingheffing waarin die nationale wetgeving voorziet niet in strijd is met de Overeenkomst. De uitwisseling van inlichtingen wordt niet beperkt door de artikelen 1 en 2.”

Artikel 1 van het verdrag omschrijft het personele toepassingsgebied, namelijk “personen die inwoner zijn van een overeenkomstsluitende Staat of van beide overeenkomstsluitende Staten”, terwijl artikel 2 de belastingen bepaalt waarop het verdrag van toepassing is. Het gaat om “belastingen naar het inkomen en naar het vermogen die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van elk van de overeenkomstsluitende Staten” (paragraaf 1 van het artikel). De bestaande belastingen waarop het verdrag in België van toepassing is, zijn de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, de rechtspersonenbelasting, de belasting van niet-inwoners en de aanvullende crisisbijdrage, telkens “met inbegrip van de voorheffingen, de opcentiemen op die belastingen en voorheffingen, alsmede de aanvullende belastingen op de personenbelasting” (paragraaf 3 van het artikel).

De nieuwe regeling inzake de uitwisseling van inlichtingen met Canada is evenwel algemeen en is dus niet beperkt tot de personen bedoeld in artikel 1 van het verdrag en tot de belastingen vermeld in artikel 2 van het verdrag. Bovendien kunnen ook inlichtingen worden gevraagd “zelfs al heeft die andere Staat die inlichtingen niet nodig voor zijn eigen belastingdoeleinden” (nieuw artikel 26, paragraaf 4, van het verdrag). De staat aan wie de inlichtingen zijn gevraagd, dient gebruik te maken van “de middelen waarover hij beschikt om de gevraagde inlichtingen te verkrijgen” (*idem*).

3.2. In de memorie van toelichting staat het volgende te lezen:

“Rekening houdend met het voorbehoud van Canada aangaande artikel 2 van het OESO-model¹⁰, slaat de nieuwe paragraaf I op “de belastingen van elke soort of benaming die

¹⁰ Voetnoot in de memorie: Canada behoudt zich het recht voor om de belastingen van de staatkundige onderdelen en plaatselijke gemeenschappen van de overeenkomstsluitende Staten niet op te nemen onder de werkingssfeer van de overeenkomsten tot het vermijden van dubbele belasting die het sluit.

Les nouvelles dispositions étendent les possibilités d'échange de renseignements en matière fiscale. En vertu du nouveau régime, cet échange pourra désormais également concerner, par exemple, des renseignements détenus par une banque (voir le nouvel article 26, paragraphe 5, de la convention).

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

3.1. L'article 26, paragraphe 1, de la Convention, tel qu'il doit être remplacé par l'article 1, en précise l'objectif et le champ d'application. Ce paragraphe s'énonce comme suit:

“Les autorités compétentes des États contractants échangent les renseignements vraisemblablement pertinents pour l'application des dispositions de la présente Convention ou pour l'administration ou l'application de la législation interne relative aux impôts de toute nature ou dénomination perçus par les États contractants ou pour leur compte, dans la mesure où l'imposition qu'elle prévoit n'est pas contraire à la Convention. L'échange de renseignements n'est pas restreint par les articles [1er] et 2”.

L'article 1er de la convention définit le champ d'application personnel, à savoir les “personnes qui sont des résidents d'un État contractant ou des deux États contractants”, tandis que l'article 2 détermine les impôts auxquels s'applique la convention. Il s'agit des “impôts sur le revenu et sur la fortune perçus pour le compte de chacun des États contractants, quel que soit le système de perception” (paragraphe 1 de l'article). Les impôts actuels auxquels s'applique la convention en Belgique sont l'impôt des personnes physiques, l'impôt des sociétés, l'impôt des personnes morales, l'impôt des non-résidents et la contribution complémentaire de crise, “y compris [dans chaque cas] les précomptes, les centimes additionnels à ces impôts et précomptes, ainsi que les taxes additionnelles à l'impôt des personnes physiques” (paragraphe 3 de l'article).

Le nouveau régime en matière d'échange de renseignements avec le Canada est toutefois général et n'est donc pas limité aux personnes visées à l'article 1er de la convention et aux impôts visés à l'article 2 de la convention. En outre, des renseignements peuvent également être demandés “même [si cet autre État] n'en a pas besoin à ses propres fins fiscales” (nouvel article 26, paragraphe 4, de la convention). L'État à qui les renseignements sont demandés doit utiliser “les pouvoirs dont il dispose pour obtenir les renseignements demandés” (*idem*).

3.2. L'exposé des motifs indique ce qui suit:

“Par ailleurs, compte tenu de la réserve du Canada sur l'article 2 du Modèle OCDE ¹⁰, le nouveau paragraphe 1er couvre les “impôts de toute nature ou dénomination perçus

¹⁰ Note infrapaginale de l'exposé des motifs: Le Canada se réserve le droit de ne pas inclure les impôts des subdivisions politiques et des collectivités locales des États contractants dans le champ d'application des conventions préventives de la double imposition qu'il conclut.

door of ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten worden geheven.” Die formulering wijkt af van die van het OESO-model dat verwijst naar “belastingen van elke soort of benaming die worden geheven ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten of van de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen daarvan”.

Deze formulering en de houding van Canada ten aanzien van de toepassing van de Overeenkomst met betrekking tot de gewestbelastingen (zie het voorbehoud bij artikel 2 van het OESO-model) hebben ertoe geleid dat de Canadese autoriteiten de werkingssfeer van de Overeenkomst, met inbegrip van het artikel inzake de uitwisseling van inlichtingen “*de facto*” beperken tot de federale belastingen.

In dat opzicht behoorde het sluiten van het Protocol tot de uitsluitende bevoegdheid van de Belgische Federale Staat. De gefedereerde entiteiten werden dus niet bij de onderhandelingen betrokken. Evenzo werd dit Protocol enkel door een vertegenwoordiger van de regering van de Federale Staat ondertekend.”

In lijn daarmee heeft de Werkgroep Gemengde Verdragen, ingesteld bij het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten “over de nadere regelen voor het sluiten van gemengde verdragen”, op 16 februari 2010 geoordeeld dat het protocol een exclusief federaal karakter heeft.¹¹

3.3. De Raad van State kan zich niet aansluiten bij deze analyse met betrekking tot de werkingssfeer van het protocol en, bij wijze van gevolg, met betrekking tot de vaststelling dat het onderzochte protocol een niet-gemengd verdrag betreft.

3.3.1. Men mag immers niet uit het oog verliezen dat in het basisverdrag, gesloten in 2002, de belastingen geheven ten behoeve van de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen ervan niet expliciet worden uitgesloten en het toepassingsgebied evenmin expliciet wordt beperkt tot het federale niveau.¹² Uit artikel 2, paragraaf 1, van het verdrag blijkt immers dat de overeenkomst van toepassing is “op belastingen naar het inkomen en naar het vermogen

par les États contractants ou pour leur compte”. Cette formulation diffère de celle du Modèle OCDE, qui fait référence aux “impôts de toute nature ou dénomination perçus pour le compte des États contractants, de leurs subdivisions politiques ou de leurs collectivités locales”.

Cette formulation et l’attitude du Canada vis-à-vis de l’application de la Convention aux impôts régionaux (voir la réserve à l’article 2 du Modèle OCDE) impliquent que les autorités canadiennes limitent “*de facto*” le champ d’application de la Convention, y compris celui de l’article concernant l’échange de renseignements, aux impôts fédéraux.

Dans cette optique, la conclusion du Protocole relevait de la compétence exclusive de l’État fédéral belge. Les entités fédérées n’ont donc pas été impliquées dans les négociations. De même, le Protocole n’a été signé que par un représentant du gouvernement de l’État fédéral”.

Dans le même sens, le groupe de travail traités mixtes, institué par l’accord de coopération du 8 mars 1994 entre l’État fédéral, les Communautés et les Régions “relatif aux modalités de conclusion des traités mixtes” a estimé le 16 février 2010, que le protocole a un caractère exclusivement fédéral¹¹.

3.3. Le Conseil d’État ne peut pas faire sienne cette analyse en ce qui concerne le champ d’application du protocole et, par voie de conséquence, quant à la constatation que le protocole examiné concerne un traité non mixte.

3.3.1. Il ne faut en effet pas perdre de vue que, dans la convention de base, conclue en 2002, les impôts perçus pour le compte des subdivisions politiques ou des collectivités locales n’en sont pas explicitement exclus et que le champ d’application n’est pas davantage explicitement limité au niveau fédéral¹². Il ressort en effet de l’article 2, paragraphe 1, de la convention qu’elle s’applique “aux impôts sur le revenu et sur la fortune perçus pour le compte de chacun des

¹¹ De Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) stemde via de schriftelijke procedure in met het verslag van de Werkgroep Gemengde Verdragen, wat bij brieven van 14 juni 2012 is bevestigd.

¹² In de memorie van toelichting wordt vooropgesteld dat de Canadese autoriteiten de werkingssfeer van het verdrag “*de facto*” beperken tot de federale belastingen.

¹¹ Des courriers du 14 juin 2012 ont confirmé que la Conférence interministérielle de la Politique étrangère (CIPE) a approuvé le rapport du groupe de travail traités mixtes dans le cadre d’une procédure écrite.

¹² L’exposé des motifs indique que les autorités canadiennes limitent “*de facto*” le champ d’application de la convention aux impôts fédéraux.

die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van elk van de overeenkomstsluitende Staten”,¹³ terwijl vanuit volkenrechtelijk oogpunt België in beginsel als geheel¹⁴ – met inbegrip van de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen – gebonden is door de verdragen die het sluit.¹⁵

Ook het nieuwe artikel 26 van het verdrag bevat geen expliciete uitsluiting in die zin. Het gegeven dat Canada bij de OESO-modelovereenkomst¹⁶, die overigens slechts de status van aanbeveling heeft, een voorbehoud zoals aangegeven in de memorie van toelichting zou hebben geformuleerd, betekent niet dat Canada geacht moet worden zich in alle gevallen op dat voorbehoud te beroepen. Het gaat immers om een loutere mogelijkheid, zodat een beperking in die zin niet kan worden verondersteld, maar expliciet uit het verdrag moet blijken.

3.3.2. Dat het protocol slechts betrekking heeft op de Belgische federale overheid, zoals in de memorie van toelichting vooropgesteld wordt, zou in dit geval moeten blijken uit het gegeven dat nauw is aangesloten bij de tekst van artikel 26 van het OESO-modelverdrag en dat de in paragraaf 1 van die modelbepaling voorkomende verwijzing naar de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen

États contractants, quel que soit le système de perception”¹³, tandis qu’au regard du droit international public, la Belgique en principe dans son ensemble – y compris les subdivisions politiques ou les collectivités locales – est liée¹⁴ par les traités qu’elle conclut¹⁵.

Le nouvel article 26 de la convention ne comporte pas non plus d’exclusion explicite en ce sens. Le fait que, comme l’indique l’exposé des motifs, le Canada aurait formulé une réserve à propos du modèle de convention de l’OCDE¹⁶ qui, au demeurant, n’a qu’une valeur de recommandation, ne signifie pas qu’il faut considérer que le Canada invoque systématiquement cette réserve. Il s’agit en effet d’une simple faculté, de sorte qu’une limitation en ce sens ne peut pas être présumée, mais doit résulter explicitement de la convention.

3.3.2. La circonstance que, comme l’indique l’exposé des motifs, le protocole ne concernerait que l’autorité fédérale belge, devrait en l’occurrence résulter du fait que l’on s’est inspiré étroitement du texte de l’article 26 du modèle de convention de l’OCDE et que la référence aux subdivisions politiques ou collectivités locales qui figure au paragraphe

¹³ In advies 47 935/VR is vastgesteld dat in omschrijvingen zoals “belastingen van elke soort en benaming, die worden geheven ten behoeve van de verdragsluitende Staten” die zijn opgenomen in een internationaalrechtelijke tekst, op zich genomen geen onderscheid wordt gemaakt naargelang de belasting in de federale en de gedecentraliseerde staten door deze of gene overheid in hun interne organisatie het voorwerp is van een dienst (adv. RvS 47 935/VR van 20 april 2010 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 19 augustus 2011 “houdende instemming met het Protocol, gedaan te Berlijn op 23 juni 2009, tot wijziging van het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, met Protocol I en II, ondertekend te Luxemburg op 5 juni 2001, en houdende aanpassing van de Belgische belastingwetgeving aan sommige bepalingen van eerstgenoemd Protocol”, *Parl. St.* Senaat 2010-11, nr. 5-963/1, 31). In hetzelfde advies wordt vastgesteld dat het voornemen dat het begrip “verdragsluitende Staten” niet aldus begrepen mag worden dat het ook “de staatkundige onderdelen of plaatselijk publiekrechtelijke lichamen daarvan” inhoudt, maar ze integendeel uitsluit, niet in het dispositief zelf van het onderzochte protocol was omgezet (*ibid.*, 31-32).

¹⁴ Vgl. bv. met artikel 29 van het verdrag van Wenen van 23 mei 1969 “inzake het verdragenrecht” waarin wordt bepaald dat een verdrag elke partij ten opzichte van haar gehele grondgebied bindt, “tenzij een andere bedoeling uit het verdrag blijkt of op een andere wijze is komen vast te staan”.

¹⁵ De opsomming in artikel 2, paragraaf 3, van het verdrag, van de bestaande belastingen waarop de overeenkomst van toepassing is, verwijst overigens ook naar de voorheffingen inzake de personenbelasting, inbegrepen derhalve de onroerende voorheffing, zijnde een gewestelijke belasting voor de dienst waarvan de gewesten zelf kunnen instaan als zij dit wensen.

¹⁶ Voor dit model, zie: <http://www.oecd.org/ctp/treaties/2014-model-tax-convention-articles.pdf>.

¹³ L’avis 47 935/VR constate que des expressions telles que “impôts de toute nature ou dénomination perçus pour le compte des États contractants”, figurant dans un texte de source internationale, ne font pas de distinction en soi selon que l’impôt, dans les États fédéraux et décentralisés, fait l’objet d’un service par telle ou telle autorité dans leur organisation interne (avis C.E. 47 935/VR du 20 avril 2010 sur un avant-projet devenu la loi du 19 août 2011 “portant assentiment au Protocole, fait à Berlin le 23 juin 2009, modifiant la Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume des Pays-Bas tendant à éviter la double imposition et à prévenir l’évasion fiscale en matière d’impôts sur le revenu et sur la fortune, et les Protocoles I et II, signés à Luxembourg le 5 juin 2001, et adaptant la législation fiscale belge à certaines dispositions dudit Protocole”, *Doc. parl.* Sénat, 2010-11, n° 5-963/1, p. 31). Le même avis constate que l’intention de ne pas comprendre la notion d’“États contractants” comme incluant également “leurs subdivisions politiques” et “leurs collectivités locales” mais au contraire comme s’en séparant, n’a pas été traduite dans le dispositif même du protocole examiné (*ibid.*, pp. 31-32).

¹⁴ Comparer par exemple avec l’article 29 de la Convention de Vienne du 23 mai 1969 “sur le droit des traités”, qui dispose qu’un traité lie chacune des parties à l’égard de l’ensemble de son territoire, “à moins qu’une intention différente ne ressorte du traité ou ne soit par ailleurs établie”.

¹⁵ À l’article 2, paragraphe 3, de la convention, l’énumération des impôts actuels auxquels la convention s’applique, vise au demeurant également les précomptes en matière d’impôt des personnes physiques, y compris par conséquent le précompte immobilier, qui est un impôt régional dont les régions peuvent elles-mêmes assurer le service si elles le souhaitent.

¹⁶ Pour ce modèle, voir: <http://www.oecd.org/fr/ctp/conventions/47213777.pdf>.

is weggelaten.¹⁷ Dat kan niet worden beschouwd als een voldoende rechtszekere regeling: opdat de nieuwe tekst van artikel 26 van het verdrag in overeenstemming zou kunnen worden geacht met het rechtszekerheidsbeginsel, zou de beoogde beperking van de draagwijdte ervan expliciet erin moeten worden opgenomen.¹⁸

3.3.3. Doch zelfs indien in het nieuwe artikel 26 van het verdrag expliciet wordt vermeld dat de regeling niet van toepassing is op belastingen die in België door een staatkundig onderdeel of een plaatselijke gemeenschap van België worden geheven, moet worden besloten dat het om een gemengd verdrag gaat. Het huidige artikel 26 van het verdrag heeft immers een gemengd karakter: het gaat om de uitwisseling van inlichtingen “met betrekking tot alle belastingen die ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten worden geheven” (artikel 26, paragraaf 1, van het verdrag, zoals het thans geldt). Indien deze regeling met een gemengd karakter wordt vervangen door een regeling met een niet-gemengd karakter, heeft de wijzigingsbepaling zelf noodzakelijk een gemengd karakter. De regeling inzake de uitwisseling van inlichtingen zal in die hypothese immers niet meer van toepassing zijn voor de belastingen waarvoor de gemeenschappen of de gewesten instaan voor de dienst van de belasting. Het ongedaan maken van de thans geldende regeling door middel van de vervanging van artikel 26 heeft rechtsgevolgen ten aanzien van de gemeenschappen en de gewesten waarvoor de instemming door hun respectieve parlementen vereist is.

3.3.4. Uit het voorgaande blijkt dat, aangezien de dienst van de gemeenschaps- en gewestbelastingen geraakt wordt door het voorliggende protocol, dat protocol als een gemengd verdrag moet worden aangemerkt.

3.4. Daar komt nog bij dat het invoegen van het nieuwe artikel 26 ook een overleg met de betrokken gewesten vereist zoals bedoeld in artikel 5, § 3, eerste lid, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 “betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten”. Immers, doordat in de nieuwe tekst van artikel 26 van het verdrag niet enkel melding wordt gemaakt van belastingen die worden geheven ten

1 de cette disposition du modèle a été omise ¹⁷. On ne peut pas considérer que ce dispositif présente une sécurité juridique suffisante: pour que le nouveau texte de l'article 26 de la convention puisse être réputé conforme au principe de sécurité juridique, la limitation visée de sa portée devrait y être explicitement inscrite ¹⁸.

3.3.3. Cependant, même si le nouvel article 26 de la convention mentionnait explicitement que le dispositif ne s'applique pas aux impôts qui sont perçus en Belgique par une de ses subdivisions politiques ou collectivités locales, il faudrait conclure qu'il s'agit d'un traité mixte. L'article 26 actuel de la convention a en effet un caractère mixte: il s'agit de l'échange de renseignements “[relatifs] à tous les impôts perçus pour le compte des États contractants” (article 26, paragraphe 1, de la convention actuellement en vigueur). Si ce dispositif qui a un caractère mixte est remplacé par un dispositif qui a un caractère non mixte, la disposition modificative elle-même a nécessairement un caractère mixte. Dans cette hypothèse, le dispositif en matière d'échange de renseignements ne s'appliquera en effet plus aux impôts dont les communautés et les régions assurent le service. La suppression du dispositif actuellement en vigueur par le remplacement de l'article 26 a des effets juridiques à l'égard des communautés et des régions, pour lesquels l'assentiment de leurs parlements respectifs est requis.

3.3.4. Il résulte de ce qui précède que, dès lors que le protocole à l'examen affecte le service des impôts des communautés et des régions, ce protocole doit être qualifié de traité mixte.

3.4. À cela s'ajoute que l'insertion du nouvel article 26 requiert également une concertation avec les régions concernées, comme le prévoit l'article 5, § 3, alinéa 1er, de la loi spéciale du 16 janvier 1989 “relative au financement des Communautés et des Régions”. En effet, le nouveau texte de l'article 26 de la convention ne faisant pas uniquement mention d'impôts qui sont perçus pour le compte de la Belgique

¹⁷ Artikel 26, paragraaf 1, van de OESO-modelovereenkomst (versie 2014) luidt (cursivering toegevoegd): “The competent authorities of the Contracting States shall exchange such information as is foreseeably relevant for carrying out the provisions of this Convention or to the administration or enforcement of the domestic laws concerning taxes of every kind and description imposed on behalf of the Contracting States, or of their political subdivisions or local authorities, insofar as the taxation thereunder is not contrary to the Convention. The exchange of information is not restricted by Articles 1 and 2.”

¹⁸ Vergelijk met de akkoorden met Belize (akkoord tussen het Koninkrijk België en Belize “inzake de uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot belastingaangelegenheden”, gedaan te Brussel op 7 december 2009 en te Belmopan op 29 december 2009) en Monaco (akkoord tussen het Koninkrijk België en het Prinsdom Monaco “inzake de uitwisseling van inlichtingen met betrekking tot belastingaangelegenheden”, gedaan te Brussel op 15 juli 2009) waarin een uitsluiting in die zin wel is opgenomen. In beide gevallen gaat het om artikel 3, paragraaf 3, van het betrokken akkoord, dat luidt: “Het Akkoord is niet van toepassing op belastingen die in België door een staatkundig onderdeel of een plaatselijke gemeenschap van België worden geheven.”

¹⁷ L'article 26, paragraphe 1, du modèle de convention de l'OCDE (version 2014) dispose (italiques ajoutés): “Les autorités compétentes des États contractants échangent les renseignements vraisemblablement pertinents pour appliquer les dispositions de la présente Convention ou pour l'administration ou l'application de la législation interne relative aux impôts de toute nature ou dénomination perçus pour le compte des États contractants, de leurs subdivisions politiques ou de leurs collectivités locales dans la mesure où l'imposition qu'elle prévoit n'est pas contraire à la Convention. L'échange de renseignements n'est pas restreint par les articles 1 et 2”.

¹⁸ Comparer avec les accords conclus avec le Belize (Accord entre le Royaume de Belgique et le Belize “en vue de l'échange de renseignements en matière fiscale”, fait à Bruxelles le 7 décembre 2009 et à Belmopan le 29 décembre 2009) et avec Monaco (Accord entre le Royaume de Belgique et la Principauté de Monaco “en vue de l'échange de renseignements en matière fiscale”, fait à Bruxelles le 15 juillet 2009), qui prévoient effectivement une exclusion en ce sens. Dans les deux cas, il s'agit de l'article 3, paragraphe 3, de l'accord concerné, qui dispose: “Le présent Accord ne s'applique pas aux impôts perçus en Belgique par ses subdivisions politiques ou collectivités locales”.

behoefte van België (of Canada), doch ook van belastingen die worden geheven door België (of Canada), zal de nieuwe regeling ook van toepassing zijn indien de federale overheid blijft instaan voor de dienst van de gewestbelastingen bedoeld in genoemd artikel 5, § 3, eerste lid, die binnen het toepassingsgebied van het verdrag vallen.¹⁹ Dit is het geval voor de onroerende voorheffing waarvoor de federale overheid nog instaat voor de dienst van deze belasting (nl. voor het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest).

In dat verband kan ook worden herhaald wat daaromtrent is opgemerkt in advies 47 935/VR van 20 april 2010, dat handelde over instemming met een protocol tot wijziging van het dubbelbelastingverdrag met Nederland:

“De Federale Staat is bevoegd gebleven om een administratieve procedureregeling te wijzigen betreffende een gewestelijke belasting in de zin van artikel 3 van de bijzondere wet van 16 januari 1989, zolang het betrokken gewest niet zelf instaat voor de dienst ervan.

Dit kan worden afgeleid uit twee bijzondere bepalingen van die bijzondere wet.

Eenzijds wordt in artikel 5, § 4, het volgende bepaald:

“De gewesten zijn bevoegd voor de vaststelling van de administratieve procedureregels met betrekking tot de in artikel 3 bedoelde belastingen met ingang van het begrotingsjaar vanaf hetwelk zij de dienst van de belastingen verzekeren”.

Anderzijds wordt in artikel 5, § 3, eerste lid, het volgende bepaald:

“Tenzij het gewest er anders over beslist, zorgt de Staat met inachtneming van de door hem vastgestelde procedureregels kosteloos voor de dienst van de in artikel 3, eerste lid, 1° tot 8° en 10° tot 12° bedoelde belastingen voor rekening van en in overleg met het betrokken gewest. Vanaf het tweede begrotingsjaar volgend op de datum van notificatie van de gewestregering aan de federale regering van de beslissing tot het zelf verzekeren van de dienst van de betrokken belastingen, zorgt het betrokken gewest voor de dienst van deze belastingen. [...]”.

Uit de combinatie van die twee bepalingen blijkt dat de Federale Staat bevoegd is om de administratieve

(ou du Canada), mais aussi d'impôts qui sont perçus par la Belgique (ou par le Canada), le nouveau dispositif s'appliquera également si l'autorité fédérale continue à assurer le service des impôts régionaux visé à l'article 5, § 3, alinéa 1er, précité, qui relèvent du champ d'application de la convention¹⁹. Tel est le cas du précompte immobilier, qui est un impôt dont l'autorité fédérale assure encore le service (notamment pour la Région wallonne et pour la Région de Bruxelles-Capitale).

À cet égard, on peut également rappeler ce qui a été observé à ce sujet dans l'avis 47 935/VR du 20 avril 2010, qui concernait l'assentiment à un protocole modifiant la convention préventive de double imposition avec les Pays-Bas:

“L'État fédéral est resté compétent pour modifier une règle de procédure administrative relative à un impôt régional au sens de l'article 3 de la loi spéciale du 16 janvier 1989, tant que la région concernée n'en assure pas elle-même le service.

C'est la conclusion qui peut être tirée de deux dispositions spéciales de cette loi spéciale.

D'une part, l'article 5, § 4, dispose que:

“Les régions sont compétentes pour fixer les règles de procédure administratives concernant les impôts visés à l'article 3 à compter de l'année budgétaire à partir de laquelle elles assurent le service des impôts”.

D'autre part, l'article 5, § 3, alinéa 1er, dispose que:

“À moins que la région n'en décide autrement, l'État assure gratuitement dans le respect des règles de procédure qu'il fixe, le service des impôts visés à l'article 3, alinéa 1er, 1° à 8° et 10° à 12°, pour le compte de la région et en concertation avec celle-ci. À partir de la deuxième année budgétaire suivant la date de notification du gouvernement de région au gouvernement fédéral de la décision d'assurer elle-même le service des impôts concernés, la région concernée assure le service de ces impôts. [...]”.

Il résulte d'une lecture combinée de ces deux dispositions que l'État fédéral est compétent pour modifier les règles de

¹⁹ Het “heffen” van belastingen is in de enge zin te begrijpen, namelijk als het instaan voor de dienst van de belasting (zie in die zin adv. RvS 47 935/VR van 20 april 2010 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 19 augustus 2011 “houdende instemming met het Protocol, gedaan te Berlijn op 23 juni 2009, tot wijziging van het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, met Protocol I en II, ondertekend te Luxemburg op 5 juni 2001, en houdende aanpassing van de Belgische belastingwetgeving aan sommige bepalingen van eerstgenoemd Protocol”, *Parl. St. Senaat* 2010-11, nr. 5-963/1, 30 en 32).

¹⁹ La “perception” des impôts doit être comprise au sens strict, à savoir le fait d'assurer le service de l'impôt (voir en ce sens l'avis du C.E. 47 935/VR du 20 avril 2010 sur un avant-projet devenu la loi du 19 août 2011 “portant assentiment au Protocole, fait à Berlin le 23 juin 2009, modifiant la Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume des Pays-Bas tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, et les Protocoles I et II, signés à Luxembourg le 5 juin 2001, et adaptant la législation fiscale belge à certaines dispositions dudit Protocole”, *Doc. parl., Sénat*, 2010-11, n° 5-963/1, pp. 30 et 32).

procedureregels te wijzigen met betrekking tot die gewestbelastingen waarvoor hij nog steeds zorgt voor de dienst van die belasting in de zin van artikel 5, § 3, van de voornoemde bijzondere wet van 16 januari 1989.

Volgens de parlementaire voorbereiding die voorafgegaan is aan de goedkeuring van de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten²⁰ omvat de dienst van de belasting

“... de vaststelling van de belastinggrondslag, de berekening van de belasting, de controle van de belastinggrondslag en van de belasting, de daarop betrekking hebbende betwistingen (zowel administratief als gerechtelijk), de inning en de invordering van de belastingen (met inbegrip van de kosten en de intresten)”²¹.

Gelet op hetgeen voorafgaat, kan de wijziging van de huidige regeling inzake de uitwisseling van inlichtingen met Nederland, die verband houdt met de vaststelling van de belastinggrondslag en de controle, beschouwd worden als de wijziging van een administratieve procedureregule met betrekking tot de betrokken gewestelijke belastingen, welke wijziging valt onder de bevoegdheid van de Federale Staat zolang deze de dienst van de belasting blijft verzorgen.

Hoewel uit de voorgaande opmerkingen blijkt dat de Federale Staat, ten aanzien van de gewesten waarvoor hij nog steeds zorgt voor de dienst van een gewestelijke belasting, de administratieve procedureregels met betrekking tot die belasting kan wijzigen, moet worden vastgesteld dat de uitoefening van die bevoegdheid afhankelijk wordt gesteld van een procedure van voorafgaand overleg met de gewesten.

Krachtens het reeds aangehaalde artikel 5, § 3, eerste lid, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 zorgt de Federale Staat, tenzij het betrokken gewest er anders over beslist, met inachtneming van de door hem vastgestelde procedureregels voor de dienst van de erin vermelde belastingen voor rekening van en “in overleg met” het betrokken gewest.

Uit die bepaling vloeit voort dat over de voorgestelde wijziging van het dubbelbelastingverdrag overleg dient te worden gepleegd met de gewesten²². De overlegverplichting moet immers worden geacht niet alleen betrekking te hebben op de correcte uitoefening van de “dienst der belastingen”,

²⁰ Voetnoot uit het geciteerde advies: Zie *Parl. St.*, Kamer, DOC 50-1183/7, 160.

²¹ Voetnoot uit het geciteerde advies: Het gaat niet alleen om de procedureregels, doch ook om de sancties op de overtreding van die regels (Grondwettelijk Hof, nr. 72/2005, 20 april 2005, B.13.2).

²² Voetnoot uit het geciteerde advies: In dezelfde zin: advies 36 078/VR/2 van 9 december 2003 over een voorstel van wet “tot wijziging van artikel 257 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de verminderingen van de onroerende voorheffing automatisch te maken” (*Parl. St.*, Kamer, DOC 51-0332/002); advies 37 099/1/2/3/4 van 6 en 7 mei 2004 over een voorontwerp van “programmawet” (*Parl. St.*, Kamer, DOC 51-1138/001, 295); advies 47 385/1 van 9 november 2009 over een voorontwerp van “programmawet” (*Parl. St.*, Kamer, DOC 52-2278/001, 228-230).

procédure administratives relatives à ces taxes régionales dont il assure encore le service au sens de l'article 5, § 3, de la loi spéciale précitée du 16 janvier 1989.

D'après les travaux préparatoires qui ont précédé l'adoption de la loi spéciale du 13 juillet 2001 portant refinancement des communautés et extension des compétences fiscales des régions²⁰, le service de l'impôt vise

“... le processus de l'établissement de la base imposable, le calcul de l'impôt, le contrôle de la base imposable et de l'impôt, ainsi que le contentieux y afférent (tant administratif que judiciaire), la perception et le recouvrement de l'impôt (en ce compris les frais et intérêts)”²¹.

Compte tenu de ce qui précède, la modification du régime actuel en matière d'échange de renseignements avec les Pays-Bas, relatif à la fixation de la base d'imposition et au contrôle, peut être considérée comme la modification d'une règle de procédure administrative relative aux impôts régionaux concernés, modification qui relève de la compétence de l'État fédéral aussi longtemps que celui-ci continue à assurer le service de l'impôt.

S'il ressort des considérations qui précèdent que l'État fédéral peut modifier, à l'égard des régions pour le compte desquelles il assure toujours le service de l'impôt régional, les règles de procédure administratives concernant cet impôt, force est toutefois de constater que l'exercice de cette compétence est soumis à une procédure de concertation préalable avec les régions.

L'article 5, § 3, alinéa 1er, précité, de la loi spéciale du 16 janvier 1989 dispose qu'à moins que la région concernée n'en décide autrement, l'État fédéral assure, dans le respect des règles de procédure qu'il fixe, le service des impôts mentionnés pour le compte de la région concernée et “en concertation” avec celle-ci.

Il résulte de cette disposition qu'une concertation avec les régions doit avoir lieu au sujet de la modification proposée de la convention de double imposition²². En effet, il faut considérer que l'obligation de concertation s'applique non seulement à l'exercice correct du “service des impôts”, mais également

²⁰ Note de l'avis cité: Voir *Doc. parl.*, Chambre, DOC 50 1183/7, 160.

²¹ Note de l'avis cité: Il s'agit non seulement des règles de procédure, mais également des sanctions applicables aux infractions commises envers ces règles (Cour constitutionnelle, n° 72/2005, 20 avril 2005, B.13.2).

²² Note de l'avis cité: Voir, dans le même sens, l'avis 36 078/VR/2 du 9 décembre 2003 sur une proposition de loi “modifiant l'article 257 du Code des impôts sur les revenus 1992 afin de rendre automatique les réductions au précompte immobilier” (*Doc. parl.*, Chambre, DOC 51 0332/002); avis 37 099/1/2/3/4 des 6 et 7 mai 2004 sur un avant-projet de “loi-programme” (*Doc. parl.*, Chambre, DOC 51 1138/001, 295); avis 47 385/1 du 9 novembre 2009 sur un avant-projet de “loi-programme” (*Doc. parl.*, Chambre, DOC 52 2278/001, 228-230).

maar ook op de regelgeving betreffende die dienst, nu die regelgeving een rechtstreekse weerslag kan hebben op de correcte inning van de belastingen en op de omvang van de belastingontvangsten zelf.

Aan dat vormvereiste zal derhalve alsnog dienen te worden voldaan. Indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het overleg nog wijzigingen zou ondergaan, moeten de gewijzigde bepalingen, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, voor een nieuw onderzoek aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd.²³

Met het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, die niet zelf instaan voor de dienst van de belasting wat de onroerende voorheffing betreft, zal derhalve overlegd moeten worden.²⁴

4.1. Gelet op het in opmerking 3.3 geformuleerde besluit, moet het protocol als een gemengd verdrag worden behandeld.

4.2. Ingevolge de artikelen 3 en 4 van het voormelde samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994, evenals onderdeel 4 van de toelichting erbij – toelichting die ingevolge artikel 20 van het samenwerkingsakkoord er integraal deel van uitmaakt – stelt de ICBB op voorstel van de WGV, het al dan niet gemengde karakter van een verdrag vast. Dit moet in een zo vroeg mogelijke fase gebeuren, namelijk voorafgaand aan de onderhandelingen en de ondertekening, en *a fortiori* minstens voorafgaand aan de parlementaire goedkeuring van het betrokken verdrag.

4.3. Uit de met betrekking tot het voorgelegde protocol gevolgde handelwijze lijkt te moeten worden afgeleid dat men ervan uitgegaan is dat de federale overheid voorafgaand, op een eenzijdige wijze het betrokken verdrag als al dan niet gemengd vermag te kwalificeren en gelet op die kwalificatie vermag te bepalen of een verdrag al dan niet dient te worden voorgelegd aan de Werkgroep Gemengde Verdragen en de ICBB.²⁵

Met die interpretatie wordt evenwel eraan voorbijgegaan dat de tussenkomst van de Werkgroep Gemengde Verdragen

²³ Adv.RvS 47 935/VR van 20 april 2010, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-963/1, 35-36.

²⁴ De bespreking in de Werkgroep Gemengde Verdragen, bevestigd door de ICBB, kan niet als dit overleg worden beschouwd, vermits die bespreking betrekking had op het bepalen van het al of niet gemengde karakter van het verdrag (zie artikel 4 van het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten “over de nadere regelen voor het sluiten van gemengde verdragen”).

²⁵ Voor die zienswijze kan steun worden gezocht in artikel 1, eerste lid, van het samenwerkingsakkoord, dat luidt: “Zodra de federale regering het inzicht heeft bilaterale of multilaterale onderhandelingen met het oog op het opstellen van een verdrag, *dat niet uitsluitend betrekking heeft op de aangelegenheden waarvoor de Gemeenschappen, de Gewesten of de Federale Staat door of krachtens de Grondwet bevoegd zijn*, wordt de Interministeriële Conferentie van het Buitenlands Beleid hiervan onverwijld in kennis gesteld.” Ook in onderdeel 4, vijfde alinea, eerste streepje, van de toelichting bij het samenwerkingsakkoord wordt hiervan gewag gemaakt.

à la réglementation relative à ce service, dès lors que celle-ci peut avoir une incidence directe sur la perception correcte des impôts et sur le volume des recettes fiscales même.

Dès lors, il faudra encore accomplir cette formalité. Si le texte soumis au Conseil d'État devait encore subir des modifications à la suite de cette concertation, il y aurait lieu, conformément à la prescription de l'article 3, § 1er, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, de soumettre les dispositions modifiées à la section de législation pour un nouvel examen ²³.

Une concertation devra par conséquent avoir lieu avec la Région wallonne et avec la Région de Bruxelles-Capitale, qui n'assure pas elles-mêmes le service de l'impôt en ce qui concerne le précompte immobilier ²⁴.

4.1. Vu la conclusion formulée dans l'observation 3.3, le protocole doit être considéré comme un traité mixte.

4.2. Selon les articles 3 et 4 de l'accord de coopération précité, et le point 4 de ses développements – développements qui, selon l'article 20 de ce même accord, en font partie intégrante – la CIPE, sur la proposition du GTTM, arrête le caractère mixte éventuel d'un traité. Ce caractère mixte doit être déterminé dès que possible, notamment avant les négociations et la signature, et *a fortiori* au moins préalablement à l'approbation du traité concerné par le parlement.

4.3. Il semble devoir se déduire de la méthode employée à l'égard du protocole à l'examen que l'on a considéré que l'autorité fédérale peut préalablement et unilatéralement qualifier la convention concernée de mixte ou de non mixte et, au regard de cette qualification, décider si elle doit ou non être soumise au groupe de travail traités mixtes et à la CIPE ²⁵.

Cette interprétation ne tient cependant pas compte du fait que l'objectif de l'intervention du groupe de travail traités

²³ Avis C.E., 47 935/VR du 20 avril 2010, *Doc. parl.*, Sénat 2010-11, n° 5-963/1, pp. 35-36.

²⁴ L'examen au sein du groupe de travail traités mixtes, confirmé par la CIPE, ne peut pas être considéré comme une telle concertation, dès lors que la discussion concernait la détermination du caractère mixte ou non mixte de la convention (voir l'article 4 de l'accord de coopération du 8 mars 1994 entre l'État fédéral, les Communautés et les Régions “relatif aux modalités de conclusion des traités mixtes”).

²⁵ On peut trouver un argument en faveur de cette conception dans l'article 1er, alinéa 1er, de l'accord de coopération qui énonce: “Dès que le gouvernement fédéral envisage d'entamer des négociations bilatérales ou multilatérales ou de participer à de telles négociations en vue de la rédaction d'un traité *n'ayant pas exclusivement trait aux domaines attribués par ou en vertu de la Constitution à la compétence des Communautés, des Régions ou de l'État fédéral*, il en informe aussitôt la Conférence interministérielle de la Politique étrangère”. Le point 4, alinéa 5, premier tiret, des développements de l'accord de coopération mentionne la même chose.

en de ICBB juist tot doel heeft om in onderling overleg het al dan niet gemengde karakter van een verdrag vast te stellen. Het uitgangspunt daarbij is een “zo ruim mogelijk[e]”²⁶ wederzijdse informatieplicht, waarbij op basis van “nauwe en permanente coördinatie”²⁷ door de ICBB op voorstel van de Werkgroep Gemengde Verdragen dat karakter van het verdrag wordt vastgesteld.²⁸ Het zonder meer toekennen van een voorafgaand beslissingsrecht in hoofde van de federale overheid zou inhouden dat deze overheid eenzijdig het overleg- en samenwerkingsmechanisme waarin het samenwerkingsakkoord voorziet, kan omzeilen of uithollen, wat op gespannen voet zou staan met de basisbeginselen betreffende de organisatie van het beleid inzake de buitenlandse betrekkingen.²⁹ Een dergelijke interpretatie doet immers afbreuk aan de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten op internationaal vlak en kan ook een negatieve weerslag hebben op de coherentie van het Belgische buitenlandse beleid, in het licht waarvan de informatie- en overlegregelingen op het vlak van het buitenlands beleid mede moeten worden gezien.³⁰ Deze mechanismen moeten er immers voor zorgen dat in het raam van verdragsonderhandelingen intern overlegde Belgische posities worden ingenomen door voldoende gemandateerde Belgische delegaties.³¹

Gelet op wat hiervoor is opgemerkt, zou enkel kunnen worden aangenomen dat de federale overheid vrijgesteld is van de plicht tot het voorleggen van het betrokken verdrag aan de Werkgroep Gemengde Verdragen en de ICBB wanneer er klaarblijkelijk geen twijfel kan bestaan over het niet-gemengde karakter van het door de federale overheid te sluiten verdrag. Dat is in dit geval evenwel niet zo.

4.4. In het licht hiervan dient de federale overheid in overleg te treden met de deelstaten overeenkomstig de bij de artikelen 3 en 4 van het samenwerkingsakkoord voorgeschreven procedure voor de Werkgroep Gemengde Verdragen en de ICBB teneinde erover duidelijkheid te verkrijgen of de gemeenschappen en de gewesten bereid zijn om zich het verdrag alsnog eigen te maken door het ter instemming van de bevoegde parlementen voor te leggen. Zonder die instemming zal niet kunnen worden overgegaan tot de ratificatie van het verdrag.³²

²⁶ Onderdeel 4, vierde alinea, van de toelichting (“Het is duidelijk dat de informatiefase zo ruim mogelijk moet worden gezien”).

²⁷ Onderdeel 2, tweede alinea, van de toelichting bij het samenwerkingsakkoord.

²⁸ Artikel 4 van het samenwerkingsakkoord.

²⁹ Zie voor een globaal overzicht J. Velaers, “*In foro interno et in foro externo*”: de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten”, in F. Judo en G. Geudens (eds.), *Internationale betrekkingen en federalisme*, Brussel, De Boeck en Larcier, 2006, 3-38.

³⁰ Zie in dit verband *Parl. St.* Senaat BZ 1991-92, nr. 100-16/1°, 2 en nr. 100-16/2°, 5.

³¹ Zie artikel 4 van het samenwerkingsakkoord.

³² Artikel 12 van het samenwerkingsakkoord bepaalt in die zin het volgende: “Zodra de instemming in alle betrokken parlementaire assemblees werd bekomen zal de minister van Buitenlandse Zaken de bekrachtigings- of toetredingsoorkonde van België opmaken en voorleggen aan de ondertekening van de Koning. Ook de kennisgevingen over de beëindiging van de interne procedures worden door de minister van Buitenlandse Zaken opgesteld en ter bestemming geleid.”

mixtes et de la CIPE est précisément d’arrêter le caractère mixte ou non mixte d’un traité d’une manière concertée. En l’occurrence, le principe de base est qu’un devoir d’information réciproque “[compris] dans le sens le plus large”²⁶ doit permettre à la CIPE, sur la base d’une “coordination étroite et permanente”²⁷ et sur la proposition du groupe de travail traités mixtes, d’arrêter ce caractère du traité²⁸. Conférer un droit de décision préalable pur et simple à l’autorité fédérale signifierait que cette autorité pourrait unilatéralement contourner le mécanisme de concertation et de coopération prévu par l’accord de coopération et le vider de sa substance, ce qui se heurterait aux principes fondamentaux relatifs à l’organisation de la politique en matière de relations extérieures²⁹. Pareille interprétation méconnaît en effet les compétences des communautés et des régions sur le plan international et peut également avoir une incidence négative sur la cohérence de la politique étrangère de la Belgique, au regard de laquelle les dispositifs d’information et de concertation en matière de politique étrangère doivent notamment être lus³⁰. Ces mécanismes doivent en effet garantir que, dans le cadre de négociations conventionnelles, les positions belges ayant fait l’objet d’une concertation interne soient arrêtées par des délégations belges suffisamment mandatées³¹.

Eu égard à l’observation formulée ci-dessus, on ne pourrait admettre que l’autorité fédérale soit dispensée de l’obligation de soumettre la convention concernée au groupe de travail traités mixtes et à la CIPE que dans le cas où il n’y aurait manifestement aucun doute relativement au caractère non mixte de la convention devant être conclue par l’autorité fédérale. Tel n’est toutefois pas le cas en l’espèce.

4.4. À la lumière de ce qui précède, l’autorité fédérale est tenue de se concerter avec les entités fédérées, conformément à la procédure prescrite par les articles 3 et 4 de l’accord de coopération pour le groupe de travail traités mixtes et la CIPE, dans le but de clarifier si les communautés et les régions sont disposées à s’approprier encore la convention en la soumettant à l’assentiment des parlements compétents. Sans cet assentiment, il ne pourra être procédé à la ratification de la convention³². Dans l’attente de la position des communautés

²⁶ Point 4, alinéa 4, des développements (“Il est évident que la phase d’information doit être comprise dans le sens le plus large”).

²⁷ Point 2, alinéa 2, des développements de l’accord de coopération.

²⁸ Article 4 de l’accord de coopération.

²⁹ Voir pour un aperçu global, J. Velaers, “*In foro interno et in foro externo*”: de internationale bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten”, in F. Judo et G. Geudens (eds.), *Internationale betrekkingen en federalisme*, Bruxelles, De Boeck et Larcier, 2006, 3-38.

³⁰ Voir à ce sujet *Doc. parl.*, Sénat, SE 1991-92, n° 100-16/1°, p. 2 et n° 100-16/2°, p. 5.

³¹ Voir l’article 4 de l’accord de coopération.

³² L’article 12 de l’accord de coopération dispose en ce sens ce qui suit: “Dès que toutes les Assemblées parlementaires concernées auront donné leur assentiment, le ministre des Affaires étrangères fera établir l’instrument de ratification ou d’adhésion de la Belgique et le soumettra à la signature du Roi. C’est également le ministre des Affaires étrangères qui fait établir et transmettre à qui il appartient les notifications relatives à l’accomplissement des formalités internes”.

In afwachting van de stellingname van de gemeenschappen en de gewesten zou in dit stadium beter worden afgezien van de instemming door de Kamer van volksvertegenwoordigers met het thans onderzochte verdrag.

5. Vermits ook de gemeenschappen en de gewesten betrokken zijn bij de toepassing van de regeling, rijst bovendien de vraag wie in België uitvoering zal moeten geven aan een verzoek om inlichtingen uitgaande van een bevoegde autoriteit van Canada.

Uit artikel 3, paragraaf 1, f), (i), van het verdrag volgt dat in België onder “bevoegde autoriteit” wordt verstaan “de minister van Financiën of de bevoegde vertegenwoordiger van de minister”. Aangezien het om een gemengd verdrag gaat, is de bevoegdheid daarmee niet exclusief aan de federale minister van Financiën (of zijn bevoegde vertegenwoordiger) toegewezen, maar kan het ook om een deelstatelijke minister van Financiën gaan.

Daarom verdient het aanbeveling om op het intern-Belgische vlak te voorzien in een coördinatiemechanisme en –orgaan, zodat de bevoegde autoriteiten van Canada weten tot wie een verzoek om inlichtingen moet worden gericht en de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten onderling kunnen uitmaken op welke wijze gevolg wordt gegeven aan een concreet verzoek. Daarover werd blijkbaar reeds op 16 september 2015 in de schoot van het Overlegcomité een samenwerkingsakkoord in de zin van artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 “tot hervorming der instellingen” gesloten.³³

*

De griffier,

Greet VERBERCKMOES

De voorzitter,

Jo BAERT

³³ Aan de Raad van State, afdeling Wetgeving, is een niet-gedateerd en niet-ondertekend exemplaar van de tekst ervan bezorgd, getiteld “Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap in het kader van de richtlijn 2011/16/EU van de Raad van 15 februari 2011 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van Richtlijn 77/799/EEG en in het kader van de gemengde bilaterale en multilaterale verdragen tussen het Koninkrijk België en een andere Staat of andere Staten die voorzien in een administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen”. Onder meer gelet op het gegeven dat de bij het akkoord betrokken partijen gezamenlijk instaan voor de financiering van de personeels- en werkingskosten van het centraal verbindingsbureau (artikel 19 van het akkoord), kan het samenwerkingsakkoord eerst gevolg hebben nadat de parlementen van de verschillende betrokken partijen ermee hebben ingestemd bij wetgevende akte.

et des régions, il vaudrait mieux renoncer, à ce stade, à ce que la Chambre des représentants porte son assentiment à la convention actuellement à l'examen.

5. Les communautés et les régions étant également concernées par l'application du dispositif, la question se pose en outre de savoir qui devra donner exécution en Belgique à une demande de renseignements émanant d'une autorité compétente du Canada.

Il ressort de l'article 3, paragraphe 1, f), (i), de la convention que, par “autorité compétente”, on entend, en Belgique, “le ministre des Finances ou son représentant autorisé”. S'agissant d'un traité mixte, la compétence ne se trouve pas ainsi exclusivement attribuée au ministre fédéral des Finances (ou à son représentant autorisé), mais peut aussi l'être à un ministre des Finances d'une entité fédérée.

Il est par conséquent recommandé de prévoir un mécanisme et un organe de coordination internes propres à la Belgique, afin de permettre aux autorités compétentes du Canada de savoir à qui il faut adresser une demande de renseignements et à l'autorité fédérale, aux communautés et aux régions, de déterminer de quelle manière il y a lieu de donner suite à une demande concrète. À ce sujet, un accord de coopération au sens de l'article 92bis de la loi spéciale “de réformes institutionnelles” du 8 août 1980 a manifestement déjà été conclu le 16 septembre 2015 au sein du Comité de concertation.³³

*

Le greffier,

Greet VERBERCKMOES

Le président,

Jo BAERT

³³ Un exemplaire non daté et non signé du texte de cet accord de coopération a été transmis au Conseil d'État, section de législation, intitulé “Accord de coopération entre l'État fédéral, la Région flamande, la Région wallonne, la Région de Bruxelles-Capitale, la Communauté flamande et la Communauté germanophone dans le cadre de la directive 2011/16/UE du Conseil du 15 février 2011 relative à la coopération administrative dans le domaine fiscal et abrogeant la directive 77/799/CEE et dans le cadre des traités mixtes bilatéraux et multilatéraux entre le Royaume de Belgique et un autre État ou d'autres États qui prévoient la coopération administrative dans le domaine fiscal”. Compte tenu notamment du fait que les parties concernées par l'accord assurent conjointement le financement des frais de personnel et de fonctionnement du bureau central de liaison (article 19 de l'accord), l'accord de coopération ne pourra produire ses effets qu'après que les parlements des différentes parties concernées y auront donné leur assentiment par un acte législatif.

WETSONTWERP

FILIP,

KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op de voordracht van de minister van Buitenlandse Zaken en van de minister van Financiën,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

De minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Financiën, zijn ermee belast, in Onze naam, bij de Kamer van volksvertegenwoordigers het ontwerp van wet in te dienen waarvan de tekst hierna volgt:

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Het Protocol, gedaan te Brussel op 1 april 2014, tot wijziging van de Overeenkomst tussen de regering van het Koninkrijk België en de regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002, zal volkomen gevolg hebben.

Gegeven te Brussel, 25 september 2016

FILIP

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Buitenlandse Zaken,

Didier REYNDEERS

De minister van Financiën,

Johan VAN OVERTVELDT

PROJET DE LOI

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

À tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition du ministre des Affaires étrangères et du ministre des Finances,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Le ministre des Affaires étrangères et le ministre des Finances, sont chargés de présenter, en Notre nom, à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Le Protocole, fait à Bruxelles le 1er avril 2014, amendant la Convention entre le gouvernement du Royaume de Belgique et le gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune, faite à Ottawa le 23 mai 2002, sortira son plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 25 septembre 2016

PHILIPPE

PAR LE ROI:

Le ministre des Affaires étrangères,

Didier REYNDEERS

Le ministre des Finances,

Johan VAN OVERTVELDT

PROTOCOL

PROTOCOLE

**PROTOCOL TOT WIJZIGING VAN DE OVEREENKOMST TUSSEN
DE REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË
EN DE REGERING VAN CANADA
TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING
EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING
INZAKE BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN EN NAAR HET VERMOGEN,
GEDAAN TE OTTAWA OP 23 MEI 2002**

DE REGERING VAN HET KONINKRIJK BELGIË,

EN

DE REGERING VAN CANADA

Wensende de Overeenkomst te wijzigen tussen de Regering van het Koninkrijk België en de Regering van Canada tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, gedaan te Ottawa op 23 mei 2002 ("de Overeenkomst"),

Zijn het volgende overeengekomen :

ARTIKEL I

De tekst van artikel 26 van de Overeenkomst wordt opgeheven en vervangen door de volgende tekst :

- "1. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten wisselen de inlichtingen uit die naar verwachting relevant zullen zijn voor de uitvoering van de bepalingen van deze Overeenkomst of voor de toepassing of de tenuitvoerlegging van de nationale wetgeving met betrekking tot belastingen van elke soort en benaming die worden geheven door of ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten, voor zover de belastingheffing waarin die nationale wetgeving voorziet niet in strijd is met de Overeenkomst. De uitwisseling van inlichtingen wordt niet beperkt door de artikelen 1 en 2.*
- 2. De door een overeenkomstsluitende Staat ingevolge paragraaf 1 verkregen inlichtingen worden op dezelfde wijze geheim gehouden als inlichtingen die onder de nationale wetgeving van die Staat zijn verkregen en worden alleen ter kennis gebracht van personen of autoriteiten (daaronder begrepen rechterlijke instanties en administratieve lichamen) die betrokken zijn bij de vestiging of invordering van belastingen, bij de tenuitvoerlegging of vervolging ter zake van belastingen, bij de beslissing in beroepszaken die betrekking hebben op belastingen, of bij het toezicht daarop. Deze personen of autoriteiten gebruiken de inlichtingen slechts voor die doeleinden. Zij mogen deze inlichtingen kenbaar maken tijdens openbare rechtszittingen of in rechterlijke beslissingen. Niettegenstaande het voorafgaande, mogen de inlichtingen die door een overeenkomstsluitende Staat zijn ontvangen voor andere doeleinden worden gebruikt indien ze overeenkomstig de wetgeving van beide Staten voor die andere doeleinden mogen worden gebruikt en indien de bevoegde autoriteit van de Staat die de inlichtingen verstrekt, de toestemming geeft voor dat gebruik.*
- 3. In geen geval mogen de bepalingen van de paragrafen 1 en 2 aldus worden uitgelegd dat zij een overeenkomstsluitende Staat de verplichting opleggen:*
- (a) administratieve maatregelen te nemen die afwijken van de wetgeving en de administratieve praktijk van die of van de andere overeenkomstsluitende Staat;*
 - (b) inlichtingen te verstrekken die niet verkrijgbaar zijn volgens de wetgeving of in de normale gang van de administratieve werkzaamheden van die of van de andere overeenkomstsluitende Staat; of*
 - (c) inlichtingen te verstrekken die een handels-, bedrijfs-, nijverheids- of beroepsgeheim of een handelswerkwijze zouden onthullen, dan wel inlichtingen waarvan het verstrekken in strijd zou zijn met de openbare orde.*
- 4. Wanneer op basis van dit artikel door een overeenkomstsluitende Staat om inlichtingen is verzocht, gebruikt de andere overeenkomstsluitende Staat de middelen waarover hij beschikt om de gevraagde inlichtingen te verkrijgen, zelfs al heeft die andere Staat die inlichtingen niet nodig voor zijn eigen belastingdoeleinden. De verplichting die in de vorige zin is vevat, is onderworpen aan de beperkingen waarin paragraaf 3 van dit artikel voorziet, maar die beperkingen mogen in geen geval aldus worden uitgelegd dat ze een overeenkomstsluitende Staat toestaan het verstrekken van inlichtingen te weigeren enkel omdat die Staat geen binnenlands belang heeft bij die inlichtingen.*

5. *In geen geval mogen de bepalingen van paragraaf 3 van dit artikel aldus worden uitgelegd dat ze een overeenkomstsluitende Staat toestaan om het verstrekken van inlichtingen te weigeren enkel en alleen omdat de inlichtingen in het bezit zijn van een bank, een andere financiële instelling, een trust, een stichting, een gevolmachtigde of een persoon die werkzaam is in de hoedanigheid van een vertegenwoordiger of een vertrouwenspersoon of omdat de inlichtingen betrekking hebben op eigendomsbelangen in een persoon. Teneinde zulke inlichtingen te verkrijgen heeft de Belgische belastingadministratie de bevoegdheid om te vragen inlichtingen kenbaar te maken en om een onderzoek en verhoren in te stellen, niettegenstaande andersluidende bepalingen in de binnenlandse belastingwetgeving van België."*

ARTIKEL II

1. Elke overeenkomstsluitende Staat stelt de andere overeenkomstsluitende Staat langs diplomatieke weg in kennis van de voltooiing van de nationale procedures die voor de inwerkingtreding van dit Protocol zijn vereist.
2. Het Protocol zal in werking treden op de datum van de laatste van deze kennisgevingen en de bepalingen ervan zullen van toepassing zijn :
 - a) met betrekking tot strafrechtelijke fiscale aangelegenheden, op belastbare tijdperken die aanvangen op of na 1 januari 2006, of, wanneer er geen belastbaar tijdperk is, op alle belastingvorderingen die ontstaan op of na 1 januari 2006;
 - b) met betrekking tot alle andere fiscale aangelegenheden, op belastbare tijdperken die aanvangen op of na 1 januari 2013 of, wanneer er geen belastbaar tijdperk is, op alle belastingvorderingen die ontstaan op of na 1 januari 2013.

ARTIKEL III

Dit Protocol, dat een integrerend deel van de Overeenkomst uitmaakt, zal van kracht blijven zolang de Overeenkomst van kracht blijft en zal van toepassing zijn zolang de Overeenkomst zelf van toepassing is.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gevolmachtigd door hun respectieve Regeringen, dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN in tweevoud te Brussel, op 1 april 2014, in de Engelse, Franse en Nederlandse taal, alle teksten zijnde gelijkelijk authentiek.

**PROTOCOLE AMENDANT LA CONVENTION ENTRE LE GOUVERNEMENT DU
ROYAUME DE BELGIQUE ET LE GOUVERNEMENT DU CANADA EN VUE
D'ÉVITER LES DOUBLES IMPOSITIONS ET DE PRÉVENIR L'ÉVASION
FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU ET SUR LA FORTUNE
FAITE À OTTAWA LE 23 MAI 2002**

LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DE BELGIQUE ET LE GOUVERNEMENT DU CANADA,

DÉSIREUX d'amender la *Convention entre le Gouvernement du Royaume de Belgique et le Gouvernement du Canada en vue d'éviter les doubles impositions et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et sur la fortune* faite à Ottawa le 23 mai 2002 (« la Convention »),

Sont convenus des dispositions suivantes :

ARTICLE I

Le texte de l'article 26 de la Convention est supprimé et remplacé par ce qui suit :

« 1. Les autorités compétentes des États contractants échangent les renseignements vraisemblablement pertinents pour l'application des dispositions de la présente Convention ou pour l'administration ou l'application de la législation interne relative aux impôts de toute nature ou dénomination perçus par les États contractants ou pour leur compte, dans la mesure où l'imposition qu'elle prévoit n'est pas contraire à la Convention. L'échange de renseignements n'est pas restreint par les articles 1 et 2.

2. Les renseignements reçus par un État contractant en vertu du paragraphe 1 sont tenus secrets de la même manière que les renseignements obtenus en application de la législation interne de cet État et ne sont communiqués qu'aux personnes ou autorités (y compris les tribunaux et organes administratifs) concernées par l'établissement ou le recouvrement des impôts, par les procédures ou poursuites concernant les impôts, par les décisions sur les recours relatifs aux impôts, ou par le contrôle de ce qui précède. Ces personnes ou autorités n'utilisent ces renseignements qu'à ces fins. Elles peuvent révéler ces renseignements au cours d'audiences publiques de tribunaux ou dans des jugements. Nonobstant ce qui précède, les renseignements reçus par un État contractant peuvent être utilisés à d'autres fins lorsque cette possibilité résulte des lois des deux États et lorsque l'autorité compétente de l'État qui fournit les renseignements autorise cette utilisation.

3. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne peuvent en aucun cas être interprétées comme imposant à un État contractant l'obligation :

- a) de prendre des mesures administratives dérogeant à sa législation et à sa pratique administrative ou à celles de l'autre État contractant;
- b) de fournir des renseignements qui ne pourraient être obtenus sur la base de sa législation ou dans le cadre de sa pratique administrative normale ou de celles de l'autre État contractant;

- c) de fournir des renseignements qui révéleraient un secret commercial, industriel, professionnel ou un procédé commercial ou des renseignements dont la communication serait contraire à l'ordre public.

4. Si des renseignements sont demandés par un État contractant conformément au présent article, l'autre État contractant utilise les pouvoirs dont il dispose pour obtenir les renseignements demandés, même s'il n'en a pas besoin à ses propres fins fiscales. L'obligation qui figure dans la phrase précédente est soumise aux limitations prévues au paragraphe 3 du présent article sauf si ces limitations sont susceptibles d'empêcher un État contractant de communiquer des renseignements uniquement parce que ceux-ci ne présentent pas d'intérêt pour lui dans le cadre national.

5. Les dispositions du paragraphe 3 du présent article ne peuvent en aucun cas être interprétées comme permettant à un État contractant de refuser de communiquer des renseignements uniquement parce que ceux-ci sont détenus par une banque, un autre établissement financier, une fiducie (trust), une fondation, un mandataire ou une personne agissant en tant qu'agent ou fiduciaire ou parce que ces renseignements se rattachent aux droits de propriété dans une personne. En vue d'obtenir ces renseignements, l'administration fiscale de la Belgique a le pouvoir de demander la communication de renseignements et de procéder à des investigations et à des auditions nonobstant toute disposition contraire de sa législation fiscale interne. »

ARTICLE II

1. Chaque État contractant notifie à l'autre, par la voie diplomatique, l'accomplissement de ses procédures internes nécessaires à la mise en vigueur du présent Protocole.

2. Le présent Protocole entre en vigueur à la date de la dernière de ces notifications, et ses dispositions sont applicables :

- a) en ce qui concerne les questions fiscales pénales, aux périodes imposables commençant à partir du 1er janvier 2006 ou, à défaut de période imposable, à toute imposition prenant naissance à partir du 1er janvier 2006;
- b) en ce qui concerne toutes les autres questions fiscales, aux périodes imposables commençant à partir du 1er janvier 2013 ou, à défaut de période imposable, à toute imposition prenant naissance à partir du 1er janvier 2013.

ARTICLE III

Le présent Protocole fait partie intégrante de la Convention, il demeurera en vigueur aussi longtemps que la Convention et s'appliquera tant que la Convention sera applicable.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés par leurs gouvernements respectifs, ont signé le présent Protocole.

FAIT en double exemplaire à Bruxelles le 1er avril 2014, en langues française, anglaise et néerlandaise, chaque version faisant également foi.